

Les principals novetats

de l'*Ortografia catalana* (2017)
i la *Gramàtica de la llengua catalana* (2016)
de l'Institut d'Estudis Catalans

Les principals novetats

de l'*Ortografia catalana* (2017)
i la *Gramàtica de la llengua catalana* (2016)
de l'Institut d'Estudis Catalans

NEUS NOGUÉ SERRANO Universitat de Barcelona Maig del 2017

- 05 **INTRODUCCIÓ**
- 07 **PRESENTACIÓ**
- 09 **ORTOGRAFIA CATALANA: ELS RETOCS A L'ORTOGRAFIA**
- 09 Duplicació de *r* en alguns compostos i derivats
- 09 Reducció del nombre de paraules amb accent diacrític
- 10 Supressió de la dièresi
- 10 Ús de l'apòstrof
- 10 Ús del guionet
- 11 **GRAMÀTICA DE LA LLENGUA CATALANA**
- 11 Fonètica i pronúncia
- 11 Morfologia
- 12 Sintaxi: termes bàsics
- 12 Ordre dels elements
- 12 Article indefinit
- 13 Ús anafòric dels demostratius
- 13 Expressió de la possessió i la pertinença sense possessius
- 13 Els pronoms forts/personals/tònics referits a entitats no humanes
- 14 El pronom de cortesia *vostè(s)*
- 14 Pronoms febles: alteracions en les formes verbals
- 14 Els pronoms de datiu
- 15 La duplicació amb el pronom de datiu de tercera persona
- 15 Els pronoms febles en funció d'atribut
- 15 El pronom *ho*
- 16 El pronom *en* representant d'un sintagma nominal indefinit

16	El pronom <i>en</i> en funció de complement del nom
17	Casos particulars de l'ús del pronom <i>en</i> en funció de complement de règim o d'adjunt al predicat
17	Usos lexicalitzats del pronom <i>en</i>
18	El pronom <i>hi</i>
18	Usos lexicalitzats del pronom <i>hi</i>
18	Combinació de pronoms
18	Combinació d'altres pronoms amb <i>hi</i>
18	Límits de la combinació d'altres pronoms amb <i>en</i>
19	Límits de la combinació de <i>hi</i> o <i>en</i> amb <i>ho</i>
19	Duplicació aparent del pronom <i>en</i> amb un relatiu
19	La coordinació oracional
19	La coordinació disjuntiva
20	La concordança en el sintagma nominal amb constituents coordinats
21	La concordança entre el subjecte i el verb
21	La preposició <i>per a</i>
22	Les preposicions <i>per</i> i <i>per a</i> davant d'infinitiu
23	La preposició <i>a</i> davant del complement directe
24	L'elisió de preposicions en subordinades finites
24	L'alternança de preposicions davant d'infinitiu
25	La negació: «mai no ve» o «no ve mai»?
25	Els verbs <i>ser</i> i <i>estar</i> en atributs no locatius
26	Les oracions copulatives locatives
27	ANNEX 1
29	ANNEX 2

INTRODUCCIÓ

GRUP PROMOTOR / SANTILLANA. Història d'un segell editorial

Grup Promotor / Santillana és el segell editorial que ofereix els productes i serveis educatius de Grup Promotor d'Ensenyament i Difusió en Català, SL. Grup Promotor és una empresa que forma part del grup Santillana, conglomerat editorial especialitzat en llibres de text i serveis educatius a Espanya i a l'Amèrica Llatina. El segell Grup Promotor / Santillana sorgí en el marc de l'Espanya de les autonomies i va ser el resultat d'un acord de coedició entre dues editorials amb orígens i cronologies ben diferents: Grup Promotor d'Ensenyament i Difusió en Català, d'una banda, i Santillana, de l'altra.

Grup Promotor va néixer a Barcelona el 18 d'abril de 1979. Els seus fundadors formaven part del moviment pedagògic que des dels anys seixanta treballava per a la recuperació de la cultura catalana i de l'ensenyament del català i en català. Alguns d'aquells mestres i pedagogs, aglutinats al voltant d'Òmnium Cultural i sota la direcció de Joaquim Arenas Sampera, van ser els *promotors* de la iniciativa que va donar nom a l'editorial. Amb tot, les arrels jurídiques les trobem cap a la fi del franquisme, quan l'any 1972 es fundà Oidà, editorial lligada al moviment escolta i a l'educació en el lleure.

L'altre terme de l'equació, l'editorial Santillana, havia estat fundada per Jesús de Polanco, a Madrid, l'any 1960, i poc temps després també s'hi va incorporar el seu soci Francisco Pérez González. El nom de *Santillana* recordava els orígens càntabres de tots dos. El projecte va respondre tant a la necessitat de materials d'alfabetització com a la demanda de llibres educatius nous per a les generacions del *baby boom*. Quant a disseny i continguts, els textos de Santillana foren una alenada d'aire fresc en un sector encara dominat per les omnipresents i polivalents enciclopèdies tradicionals.

La incorporació definitiva de Grup Promotor dins del conglomerat d'empreses de Santillana es va produir cap al final de la Transició, procés que comportà la democratització del sistema polític, la restauració de la Generalitat de Catalunya i la transformació del sistema educatiu, amb la recuperació del català com a llengua de l'ensenyament a Catalunya. De fet, la publicació de llibres de text en català va ser una de les claus de l'acord inicial de coedició entre les dues editorials.

D'entre els primers volums cal destacar els projectes de llengua com ara *El finestró*, *Tria i Parlem de...*, per a l'assignatura de llengua catalana dels diferents cursos d'EGB, i *Paraula Viva*, adreçada als alumnes de BUP, en l'àrea de les ciències socials cal destacar un projecte experimental recomanat per als alumnes de sisè, setè i vuitè d'EGB, que incloïa tres títols: *Geografia de Catalunya*, *Història de Catalunya* i *Art i cultura de Catalunya*. Poc després va aparèixer *Senyera. Història social catalana*, adreçat als alumnes de Batxillerat.

D'aquells primers anys cal destacar també llibres de literatura infantil i juvenil en català, amb la col·lecció d'*Els llibres amb cua*, entre els quals trobem *La caravana invisible*, de Josep Vallverdú.

A finals dels anys 80 es posà en marxa el segell Grup Promotor / Alfaguara de literatura infantil i juvenil, inicialment només per a grans noms de la literatura estrangera. Amb els anys, els autors catalans més significatius de la literatura infantil i juvenil catalana es van incorporar al segell, cal destacar autors com Jordi Sierra i Fabra, Pere Martí i Bertrán... Actualment, la literatura ha passat al nou segell del grup: JoLlibre, que du a terme la publicació tant del fons anterior més interessant, amb llibres considerats «long-sellers» com *Les noies de filferro*, i obres de joves autors que imprimeixen un caràcter molt dinàmic a les col·leccions.

El 1990, es van publicar els *Quaderns d'ortografia*, que tenien un caràcter polivalent, ja que estaven orientats als alumnes de cicle mitjà d'EGB en procés d'aprenentatge de la llengua escrita, però també a aquells que, tot i haver superat etapes inicials d'aprenentatge, mostraven dificultats ortogràfiques. Altres productes destacats d'aquesta etapa van ser els *Super llibres*, adreçats als més petits i basats en la metodologia de l'aprenentatge a través dels contes.

A finals dels anys 90 desenvolupà el projecte *Mediterrani*, una proposta innovadora inspirada en els trets característics de la regió mediterrània. També en aquests anys es va diversificar el catàleg educatiu, i a més del llibre de text, els alumnes disposaven de quaderns d'exercicis i els professors de guies, projectes curriculars, recursos complementaris i activitats d'avaluació.

Aquest va ser un període de renovació, en el qual es va produir un replantejament dels objectius i es va treballar en la planificació de projectes de llarg abast, com l'anomenat projecte Santillana 2000, ajustat a l'estructura dels crèdits comuns i variables fixats per la LOGSE. D'aquesta etapa hem de destacar també l'adaptació de la *Història de Catalunya* coordinada per Jordi Casassas als criteris de la matèria optativa de Batxillerat.

Un altre aspecte en què l'editorial va sobresortir en l'inici dels anys 2000 va ser en l'elaboració de productes complementaris per a la promoció i el millor coneixement de la llengua catalana, com la col·lecció *El que sabem de...* o el *Llibre d'estil*, redactat per Lluís Payrató i Maria Casals.

Arribats a aquest punt, no podem oblidar que Grup Promotor / Santillana ha estat i és capdavanter en l'elaboració de materials per a la utilització de les TIC. Entre els primers materials comercialitzats cal destacar el pack de CD *Biblioteca del professorat*, amb guia digital, solucionari, gestor d'avaluació, recursos multimèdia i documents curriculars i administratius. El salt qualitatiu, però, arribà amb la implantació del programa eduCAT 1x1 de la Generalitat de Catalunya. El curs 2010-2011, Grup Promotor / Santillana comercialitzà el Llibreweb, un llibre cent per cent digital i *online*.

Partidaris de la innovació tecnològica, però conscients que la introducció dels ordinadors a la classe ordinària generava problemes d'adaptació, l'editorial dissenyà un *Quadern d'estudi* en paper, amb activitats i resums, que servia de suport als continguts *online*. Aquest quadern facilita la consulta dels continguts i permet treballar les competències conjuntament amb l'ordinador o de forma independent.

A banda de l'opció *online* del Llibreweb, Grup Promotor / Santillana ha desenvolupat l'anomenat Llibremèdia, que permet treballar els continguts del llibre de text a les tauletes o PDI, als PC o als *notebooks* i fer-ho amb connexió a Internet i, per tant, amb accés a recursos multimèdia, o bé amb desconnexió de la xarxa, fet que facilita la gestió dels continguts sense dependre de la connexió. L'objectiu final és que els alumnes puguin assolir, reforçar o ampliar les competències d'acord amb les seves necessitats. Aquest producte encaixa perfectament en el programa edu. CAT 2.0 del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Undels productes destacats que s'han tret al mercat són les adaptacions curriculars per al'ESO, comercialitzades amb el nom d'*Avança*. Es tracta de llibres de text amb una selecció de continguts bàsics i un elevat nombre d'activitats adaptades per abordar els problemes que planteja la diversitat a l'aula. El format i el disseny són els mateixos que els llibres convencionals, ja que formen part del projecte editorial del moment, com ara *La Casa del Saber*, primer, i *Saber Fer*, recentment...

Després de gairebé 40 anys d'existència i fet aquest breu repàs històric, queda clar que Grup Promotor / Santillana ha connectat amb la comunitat educativa catalana gràcies a la capacitat d'integrar els principis fundacionals de les diferents tradicions de l'empresa en un projecte comú, obert i plural, tenint sempre present l'objectiu de la millora constant de la qualitat de l'ensenyament no universitari a casa nostra. Queda clar també que tot això no hauria estat possible sense la feina d'un elevat nombre de dones i d'homes, que han fusionat els valors de l'experiència i la tradició amb una gran capacitat d'innovació i que, a més a més, han sabut combinar de forma equilibrada els lligams del compromís amb els de la professionalitat. El prestigi i l'èxit de Grup Promotor / Santillana és el resultat del treball de tots ells.

PRESENTACIÓ

En aquest document presentem les principals novetats que han portat a la normativa de la llengua catalana l'*Ortografia catalana* (2017) i la *Gramàtica de la llengua catalana* (2016), totes dues de l'Institut d'Estudis Catalans, que com se sap és l'acadèmia de la llengua catalana, la que té l'encàrrec d'establir-ne la normativa.

L'*Ortografia catalana* es va aprovar la tardor del 2016 i la versió definitiva es va publicar al maig (en línia) i al juny (en paper) del 2017. Aquesta obra inclou: l'ortografia fundacional, la de Pompeu Fabra del 1913; les modificacions que s'hi han anat fent al llarg d'aquests cent anys llargs de vigència; i alguns retocs i ampliacions que s'hi han fet a partir dels treballs de la *Gramàtica de la llengua catalana* (2016), la nova gramàtica normativa. Convé no parlar, doncs, de nova ortografia o de reforma ortogràfica, sinó de retocs.

La *Gramàtica de la llengua catalana* (GIEC) es va publicar pràcticament cent anys després de la primera gramàtica normativa del català, la *Gramàtica catalana* (1918), de Pompeu Fabra, que és la que ha estat vigent fins ara. Tot i que s'inspira sovint en la manera com Fabra va codificar la llengua, la GIEC planteja la norma d'una manera nova, diferent, que supera moltes de les característiques que tenien les gramàtiques tradicionals i adopta una visió innovadora en aquest àmbit.

La GIEC, que és una gramàtica institucional i no d'autor, com l'anterior, concep la norma d'una manera flexible i matisada, i substitueix l'oposició entre *correcte* i *incorrecte* per la distinció entre *adequat* i *inadequat* (i altres fórmules de valoració dels diferents fenòmens). No és un canvi de nom merament eufemístic, és un canvi de plantejament, de mirada sobre els fets lingüístics. Partint d'un enfocament *composicional* (amb aportacions de les diferents varietats a la norma general), la nova normativa s'entén com un conjunt de criteris de caràcter a vegades *polimòrfic*. Aquest concepte fins ara s'havia aplicat sobretot a les diverses opcions que es podien adoptar d'acord amb els trets propis de les diferents varietats geogràfiques, d'una manera especial en morfologia (*meva/meua*, per exemple); però ara la GIEC també l'aplica a la sintaxi i a la variació funcional o de registre, és a dir, a la diversitat de formes que pot adoptar la llengua en situacions comunicatives que són diferents per diversos motius: pel grau d'especialització del tema tractat, pel canal utilitzat (oral o escrit), pel grau d'elaboració del discurs (més espontani o més elaborat) o pel nivell de formalitat (el grau de proximitat o distància entre els interlocutors). I ho fa en un estil expositiu i una exemplificació que són molt clars i que deixen entreveure una voluntat didàctica explícita.

Una altra característica important de la GIEC és que presenta la prescripció a partir de la descripció dels fenòmens lingüístics. Fent-ho així, la nova gramàtica assumeix una funció que va més enllà d'orientar l'ús de la llengua en els contextos formals: també orienta la concepció mateixa dels fenòmens lingüístics que incideixen en la varietat estàndard. En el segle XXI, el coneixement que tenim del llenguatge verbal i de les llengües, ens permet tenir-ne una visió i una comprensió polièdrica, que valori tota la riquesa de les seves varietats i que relacioni cada varietat amb les variants formals (fonètiques, morfològiques, sintàctiques i lèxiques) que s'hi aparellen.

La GIEC, amb la manera nova que té de plantejar la norma, insta els usuaris a superar la distinció simplista i maniquea entre usos *correctes* i *incorrectes* que ha estat predominant fins ara, i a substituir-la per la distinció entre usos *adequats* i usos *inadequats* en una situació comunicativa determinada. També els proporciona una informació que els permetrà distingir entre els fenòmens externs a la llengua (*tenir que, doncs causal, paulatinament, avui vaig venir, entre parèntesi, financia...*) i els col·loquialismes que són ben catalans (*digidir, poguer, els hi diré, cacona...*). Però, alhora, els demana que es mirin la normativa des d'una perspectiva més àmplia, atenent tota la variació que es pot incloure en l'ús públic de la llengua: dels registres més formals (on se situen formes com *àdhuc*, la conjunció causal *car, ensembles, llur, mant -a*) als més informals de l'estàndard (on se situa sovint, per exemple, el discurs de la ficció, ja sigui literària, cinematogràfica o televisiva, que per versemblança pot incloure formes no acceptables en altres registres o fins i tot alienes a la llengua), passant per la formalitat mitjana, el que la GIEC anomena *registres formals*, que constitueix el nucli de la varietat estàndard. Aquestes distincions es poden resumir en el gràfic següent:

Queden fora de la codificació, però el text introductori de la nova gramàtica s'hi refereix, dues grans àrees de variació: d'una banda, la llengua col·loquial en general (present sovint dins el text de la gramàtica) i la comunicació escrita espontània, com ara les notes personals o els missatges de mòbil (el nou col·loquial escrit, en definitiva); i de l'altra, les varietats socials, com ara els argots.

La nova gramàtica, dintre de l'eix de formalitat que es pot veure en el gràfic anterior, a vegades també inclou formes considerades «preferibles» o «més habituals» al costat d'alternatives que no ho són tant però que formen part igualment de l'estàndard en general o d'un determinat registre o nivell de formalitat. Davant d'aquesta nova formulació de la norma, no hauríem de caure en la inèrcia de fer una interpretació restrictiva de les diverses opcions que es proposen. La gramàtica ha fet un salt de cent anys, i els usuaris, sobretot els professionals, també l'hem de fer. Vegem-ne algun exemple.

Quan la GIEC diu que una forma és la «preferible» en els registres formals, considera que és la que s'ha de potenciar com la més adequada en aquests contextos; però al mateix temps considera que l'alternativa a aquesta forma també és adequada, i per tant que és molt més que «acceptable», en aquests mateixos registres. Aquesta valoració afecta, entre molts altres, aspectes tan importants de la normativa com els següents:

- La distinció de gènere en el numeral *dos/dues* en relació amb la forma invariable *dos*, d'acord amb els usos de les diferents varietats geogràfiques (§ 17.2.1.1).
- La combinació pronominal *la hi* en relació amb la variant *l'hi* (§ 8.4.2a).
- L'ús de les preposicions *a* i *de* davant d'infinitiu en relació amb el manteniment de les preposicions regides *en* i *amb* (§ 26.5.2).

Passa una cosa semblant amb la referència a formes considerades «més habituals» en relació amb altres que ho són menys. Aquesta valoració afecta, entre molts altres, aspectes com els següents:

- La combinació pronominal *li ho* en relació amb la variant *l'hi* (§ 8.4.3.3).
- L'ús del pronom *ho* a les copulatives d'identificació en relació amb l'ús del pronom *el, la, els, les* (*ho era, la teva veïna / l'era, la teva veïna*) (§ 18.6.1.1).
- Les variants amb el pronom *això* en relació amb la variant sense pronom del connector *no obstant* (§ 25.3.3c).

Quan diem que tenim una nova normativa flexible i matisada també ens referim a alternatives com aquestes. Cal tenir-ho en compte a l'hora d'ensenyar llengua i a l'hora d'avaluar coneixements de llengua. Considerar només adequada la primera opció en exemples com els anteriors seria traïr l'esperit de la nova gramàtica i no fer el pas endavant, mental, que ens demana que fem.

La nova gramàtica tracta una quantitat de fenòmens que fa de mal resumir i explicar. En la majoria dels casos, els criteris són clars; no hem d'amagar, però, que també n'hi ha que es presten a una certa ambigüitat: segurament, és el preu del consens a què s'ha arribat a la Secció Filològica de l'IEC per aprovar la nova normativa. En aquests casos, el temps dirà cap a on es decanta l'ús.

En el resum que presentem, totes les referències a capítols i apartats, si no s'indica una altra cosa, fan referència a la GIEC, i totes les referències a fenòmens lingüístics, al català. No s'ha distingit entre lletra grossa i lletra menuda (les dues mides que fa servir la gramàtica), sinó que el criteri de selecció dels fenòmens ha estat l'interès per a l'ensenyament. Una part de la informació que conté aquest document (i de fet, la gramàtica sencera) pot ser útil per a l'elaboració de materials didàctics, i caldrà triar-la segons el nivell; una altra part, però, està pensada sobretot per als professors: actualitzar els seus coneixements amb la nova gramàtica normativa els permetrà, d'una banda, explicar millor els diferents conceptes, i de l'altra, valorar i avaluar adequadament els usos dels alumnes.

23 dels 35 capítols de la GIEC es dediquen a qüestions de sintaxi. Per aquesta raó, en aquest text també hi predominen els fenòmens relacionats amb aquesta part de la gramàtica: després d'uns breus comentaris sobre els retocs que s'han fet a l'ortografia, s'hi poden trobar diversos aspectes destacats dels capítols de la nova gramàtica que tracten la fonologia i la fonètica, i la morfologia; i tot seguit, les principals novetats que afecten la sintaxi del català, amb un títol específic per a cadascuna. El text s'acaba amb dos annexos: el primer recull les principals novetats pel que fa a locucions prepositives, conjuncions, locucions conjuntives, connectors i similars que han estat acceptats a la GIEC; el segon, molt breu, conté diverses formes en les quals no hi ha hagut cap modificació pel que fa a la valoració normativa.

Aquest resum no conté totes les novetats, ni tampoc tots els aspectes de les novetats seleccionades: el text no conté tota la caracterització dels diferents fenòmens que s'hi han inclòs, sinó només una selecció de les novetats més freqüents. D'altra banda, els comentaris de l'autora d'aquest resum, orientats a facilitar la interpretació del text de la GIEC, s'han posat entre claudàtors per distingir-los de la informació procedent del text de la gramàtica.

Al final de cada criteri o darrere del títol, s'hi ha posat l'epígraf de la GIEC on es pot trobar, per tal de facilitar la consulta de l'obra i l'ampliació d'informació. Cal dir que l'índex analític també facilita molt la consulta. Tot plegat, en definitiva, vol ser una invitació a remenar la nova gramàtica normativa, a anar-s'hi familiaritzant i a aprendre.

ORTOGRAFIA CATALANA

Els retocs a l'ortografia

No totes les modificacions o ampliacions que s'han fet en l'ortografia en aquesta última revisió afecten la llengua general i més habitual. Les que poden tenir més incidència en l'ensenyament són les següents:

Duplicació de *r* en alguns compostos i derivats

En general, en els compostos i els derivats el segon formant no duplica la *r*: *contrarestar*, *Bielorússia*, *iberoromà*, *preromànic*, *semirecta*... Però s'escriuen amb *rr*: *arraconar* (amb prefix *a-* verbalitzador); *irracional* (amb prefix *ir-* variant de *in-*); *virrei*, *prerrogativa* (ja formats en llatí); *aiguarràs*, *bancarrota* (compostos manllevats); *arreveure*, *anorrear* (paraules derivades de locucions); *hemorràgia*, *diarrea*, *seborrea*, *hemorroide* (compostos amb radicals d'origen grec). Ara s'afegeixen a les paraules amb *rr*:

1. Les paraules formades amb els prefixos *a-* (privatiu) i *cor-* (variant de *con-*): *arrítmia*, *correferent*, *corresponsable*.
2. La paraula *erradicar* i els seus derivats: *erradicació*, *erradicatiu*.
3. Els compostos amb els radicals d'origen grec: *raqü(o)-* 'columna vertebral', *reo-*'corrent', *rin(o)-* 'nas', *rinco-* 'trompa, bec', *riz(o)-* 'arrel' i *rodo-* 'rosa': *cefalorraquidi*, *batirreòmetre*, *otorrinolaríngol·leg*, *ornitorrinc*, *arrirotònic*, *cinorròdon*.

Reducció del nombre de paraules amb accent diacrític

Les paraules que porten accent diacrític s'han reduït fins a vint-i-una: quinze paraules més el plural de sis d'aquestes quinze. Així, en porten:

- **bé** (adverbi; nom masc., pl., **béns**): *Fes-ho bé*; *Els béns immobles*.
- **déu** (pl., **déus**): *Un déu grec*; *els déus grecs*.
- **és** (verb *ser*): *Un ratolí és un mamífer*.
- **mà**: (el pl., *mans*, no porta accent). *Dona'm la mà*.
- **més** (quantitatiu): *No en vull més*.
- **món** (el pl., *mons*, no porta accent: el possessiu és *mos*: *mos pares*): *Això passa a tot el món*.
- **pèl** (nom; pl., **pèls**): *Hi ha un pèl a la sopa*; *No té pèls a la llengua*.
- **què** (relatiu, interrogatiu i exclamatiu; nom masc., pl. **quès**): *L'assumpte de què parlem*; *Què vols?*; *Què has dit!*; *Ja em diràs el què*; *Vull saber tots els quès d'aquest assumpte*.
- **sé** (verb *ser*): *Ja ho sé*.
- **sí** (adverbi afirmatiu; nom masc. 'afirmació', pl. **sís**): *M'ha dit que sí*; *S'aprova la proposta per quaranta sí* contra tres nos.
- **sòl** (nom, 'terreny'; pl., **sòls**): *Un sòl fèrtil*; *Aquesta planta es fa en sòls sorrencs*.
- **són** (verb *ser*): *Les orenetes són ocells*.
- **té** (3a persona del present indicatiu i imperatiu del verb *tenir*): *Té molta sort*; *Té, el llibre que em vas deixar*.
- **ús** (nom, 'utilització'): *Fes ús del teu dret*.
- **vós**: *La Neus parla de vós a son padrí*.

En general, els compostos i derivats de les paraules que porten accent diacrític no en porten, amb l'excepció dels que s'escriuen amb guionet: *adeu* (derivat de *déu*), *adeu-siau* (derivat de *adeu*), *marededeu*, *rodamon*, *a contrapel*, *entresol*, *subsòl*; però *déu-n'hi-do*, *déu-vos-guard*, *pèl-roig*.

La normativa preveu l'ús discrecional de l'accent diacrític només en casos particulars, com ara les transcripcions d'usos metalingüístics de textos medievals, dialectals, etc., o en expressions puntuals o enunciats aïllats (titulars, etiquetes, etc.) en què és possible més d'una interpretació de la paraula homògrafa i hi pot haver una ambigüïtat que no resol el context comunicatiu.

Excepcionalment, també es pot mantenir l'accent diacrític en els topònims: *Cóll*, *Jóc*, *Móra*, etc.

Supressió de la dièresi

Només s'ha suprimit la dièresi en els derivats amb el sufix *-al*, els primitius dels quals tampoc no en porten: *coital*, *helicoidal*, *trapezoidal*, etc. (derivats de *coit*, *helicoide*, *trapezoide*, etc.).

Ús de l'apòstrof

L'article definit s'apostrofa davant els derivats amb el prefix privatiu *a-*: *l'anormalitat*, *l'asèpsia*, *l'asimetria*. Abans ja s'apostrofa la preposició *de* davant aquestes mateixes paraules: *d'anormalitat*, *d'asèpsia*, *d'asimetria*.

Altres paraules que s'apostrofen, d'acord amb les regles generals, malgrat la grafia:

- *l'1 de febrer*, *l'XI Simposi de Ciències Socials*, *l'HTML*, *l'NBA*, *l'FBI*, *l'AP-7*, *l'N-II*, *d'11 milions*, *d'FM*.
- *l'statu quo*, *l'Slesvig-Holstein*; però *la schola cantorum*, *la Scala de Milà*, *de scherzos*, *de Sri Lanka* (l'article femení i la preposició *de* tenen una vocal de suport, en què recolza la *s*).

L'article i la preposició *de* no s'apostrofen davant d'una paraula usada amb valor metalingüístic: *El animal de l'oració anterior va amb minúscula*; *El gerundi de escriure és escrivint*. Davant d'altres paraules en cursiva o davant de cometes d'obertura, sí que s'apostrofen: *L'Ara ha tret un suplement nou*; *Josep Pla és l'autor d'El quadern gris*; *Va qualificar aquest fet d'«irrepetible»*; *els llibres d'«El Club de Butxaca»*.

Ús del guionet

Tot i que les paraules derivades per mitjà d'un sufix en general no porten guionet, l'*Ortografia catalana* recull com a novetats, entre altres, les excepcions següents:

1. L'adverbi *no* es comporta com un prefix quan forma un concepte ben fixat, normalment un terme especialitzat. El derivat que en resulta s'escriu amb guionet: *un pacte de no-agressió*, *la no-bel·ligerància*, *el principi de no-intervenció* (dret i política internacionals), *un no-electròlit*, *un no-metall* (química), *el no-jo*, *el no-res* (filosofia), *la no-violència*, *els no-violents* (sociologia), *prosa de no-ficció* (literatura), *els no-creients* (religió), *l'art no-figuratiu*, etc. En aquests derivats, el significat del conjunt *no* es dedueix simplement per la negació del concepte expressat pel nom o l'adjectiu; a més, sovint no porten complements.

En altres expressions que no han arribat a aquest grau de lexicalització, *no* manté el seu valor d'adverbi i s'escriu separat del nom o adjectiu, sense guionet: *la no confessionalitat* (de l'Estat), *la no convertibilitat* (del dòlar), *la no obligatorietat* (de la vacunació), *els no fumadors*, *els no matriculats*, *els no residents*, *un nom no comptable*, *una organització no governamental*, *una equació no lineal*. Com es pot veure en alguns dels exemples anteriors, aquestes expressions sovint porten complements.

«Notem el matís entre *Gandhi era radicalment no-violent* ('partidari de la no-violència') i *un pres no violent* ('que no és conflictiu').»

[Més enllà del que estableix la norma, convé recordar que és més habitual dir *l'absència* que *la no presència*; en altres casos, però, hi ha matisos diferents: no és el mateix *la no submissió* que *la insubmissió*. També cal tenir present que la frontera entre els dos tipus pot no ser sempre clara (la mateixa norma parla de *matís*), i això pot portar a una certa vacil·lació en l'ús, segurament inevitable.]

2. Hi ha guionet quan el prefix va davant de majúscules, xifres, símbols, cometes o paraules en cursiva: *anti-OTAN*, *l'ex-lugoslàvia*, *l'era pre-Gutenberg*, *la selecció sub-21*, *globulina anti-D*, *una pel·lícula súper-8*, *un ex-«hippy»*, *una manifestació anti-skinheads*. Quan formen un nom propi, aquests derivats s'escriuen aglutinats, sense guionet: *l'Anticrist*, *Cisjordània*, *el Prepirineu*.
3. Hi ha guionet quan el prefix precedeix una paraula que ja porta guionet, una locució o un sintagma: *una actitud anti-nord-americana*, *el vice-primer ministre*, *una declaració pro-dret de vaga*, *una manifestació anti-cascos blaus*, *l'ex-Unió Soviètica*.
4. Com a recurs estilístic, en contextos específics (sobretot científics), a les coordinacions es poden truncar tots els elements menys l'últim: *posició pre- i postverbal*, *homo- i heteronuclears*.
5. Per evitar confusions: *pre-fixat* ('fixat anteriorment'), *ex-pres*, *co-rector*. També per evitar formes gràfiques detonants, especialment amb el prefix *ex-*: *ex-exiliat*, *ex-xa*.

GRAMÀTICA DE LA LLENGUA CATALANA

Fonètica i pronúncia

- A l'obertura complexa inicial de paraules com *psicologia*, *pneumònia*, *Ptolemeu*, *gnom* i *Cnossos*, normalment el primer element no es pronuncia. Només es fa, a vegades, en una dicció molt acurada pròpia dels registres més formals. (§ 2.3.2)
- *Ad[é]qua*, *l[í]qua*, no *adeq[ú]a*, *liq[ú]a* (freqüents per analogia amb *evacua*). (§ 2.5.2)
- En manlleus, paraules d'origen culte i paraules noves, sovint no hi ha reducció en [ə] o [u] (a les varietats on és general): *waterpolo*, *Renfe*, *progre*, *ídem*, *òpera*, *vàter*...; un cop integrades, però, aquesta mena de paraules es pronuncien amb reducció: *classe*, *base*, *fase*, *Londres*, *Moscou*. (§ 3.3.1.2)
- En mallorquí i alguns parlars occidentals, és força general tancar la o àtona en *u* quan forma part d'una síl·laba àtona que va seguida d'una síl·laba tònica amb [i] o, més esporàdicament, amb [u]: *conill*, *cosir*, *coixí*, *tossir*, *comú*. Passa el mateix amb les paraules *Josep*, *Joan* o *joventut*. (§ 3.3.4.1)
- En parlars baleàrics és viva la pronúncia de dues laterals alveolars seguides [ll] en paraules d'origen popular o popularitzades (*al·lot*, *cel·la*, *col·legi*, *aquarel·la*, *camamil·la*). Tret d'aquests casos concrets, la *l·l* en general es pronuncia a tot arreu com a *l* simple, i la pronúncia com a [ll] només es troba en els registres més formals. (§ 4.2.5)
- No és acceptable pronunciar sonora i aproximant ([ð]) la *d* final del primer formant de paraules com *sud-est* i *nord-americà*, que es pronuncia [t]. (§ 4.4.1.2)

[En el capítol 5 es descriu l'entonació en les diverses modalitats oracionals (declarativa, interrogativa, exclamativa i imperativa). Hi queda clara la falta de correlació biunívoca entre oració declarativa i entonació final descendent, d'una banda, i oració interrogativa i entonació final ascendent, de l'altra. Aquesta qüestió és molt pertinent a l'hora d'explicar a classe la puntuació: constitueix un dels arguments per no vincular-la a l'entonació, com es fa a vegades.]

Morfologia

- *dos* - *dues*: Es dona preferència a la variació de gènere però també s'accepta la forma *dos* com a invariable a les zones on és habitual.
- *bastant* -*a*: El quantificador *bastant* inicialment era invariable en gènere: *bastant farina*, *bastants gallines*. Actualment, aquesta forma encara es pot trobar en els registres formals, al costat de la forma amb variació de gènere: *bastanta farina*, *bastantes gallines*. (§ 17.3)
- L'indefinit *altre* pot aparèixer sol en singular o precedit de *un* amb noms com *vegada*, *volta*, *cop* o *pic*: *(una) altra vegada!* 'una vegada més', *(una) altra volta!* 'una volta més', *(un) altre cop!* 'un cop més'... (§ 17.4.3.1f)
- La GIEC conté models de conjugació i una llista de verbs que hi remet. També es poden consultar a l'Optimot (servei de consultes lingüístiques de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya) www.gencat.cat/optimot/.

[Els capítols 10, 11 i 12, dedicats a la formació de mots, contenen diversos quadres que poden ser molt útils per a l'ensenyament: el quadre 10.1 conté una llista extensa de sufixos lèxics; el quadre 10.2 conté els principals sufixos valoratius; i el quadre 11.1 conté una llista extensa de prefixos. En els tres casos cada element de la llista remet a l'epígraf on se'n parla.]

(Els aspectes morfològics (i també ortogràfics) dels pronoms personals i febles es poden trobar a les pàg. 13-19, juntament amb els sintàctics (i pragmàtics).)

Sintaxi: termes bàsics

La nova sintaxi normativa fa servir alguns termes que actualitzen les denominacions de les gramàtiques tradicionals o hi alternen. En el quadre següent hi ha les equivalències dels més freqüents.

subjecte	argument extern (del verb)
complements regits	arguments interns (del verb)
adjunt al predicat	complement circumstancial del predicat
adjunt oracional	complement circumstancial de l'oració
verb finit	verb conjugat
verb no finit	verb no conjugat, forma no personal del verb (infinitiu, participi o gerundi)
especificador	element que apareix davant del nucli d'un sintagma; en el cas del sintagma nominal: determinants (articles, demostratius i possessius), quantificadors (numerals, quantitius, indefinits i universals) i adjectius anteposats
preposicions intransitives	tradicionalment considerades preposicions quan porten un sintagma nominal darrere i adverbis quan no en porten: <i>dins, davant, darrere</i> (locatives); <i>abans, després</i> (temporals)
verb copulatiu	només el verb <i>ser</i> (no conté significat aspectual o modal, només conté la flexió)
verbs quasicopulatius	<i>estar, continuar, esdevenir, quedar, acabar, semblar, parèixer</i> i altres (contenen significat aspectual o modal; per exemple, el verb <i>estar</i> conté la idea de <i>permanència</i> o la de <i>resultat</i>)
atribut locatiu	el complement locatiu dels verbs <i>ser</i> i <i>estar(-se)</i> (també <i>continuar, seguir, quedar(-se), romandre, acabar</i> ; sovint l'ús d'aquests verbs amb un complement locatiu s'ha considerat intransitiu)
sintagma nominal escrit	sense especificador; és a dir, sense determinant (article, possessiu o demostratiu) ni quantificador (numeral, indefinit o quantitatiu)
construcció inacusativa	verb o predicat que té un subjecte que semànticament s'interpreta com un complement i que té un comportament sintàctic mixt amb el complement directe: <i>arriba un tren</i> → <i>n'arriba un</i> ; <i>arriben dos trens</i> → <i>n'arriben dos</i>

Ordre dels elements

- Hi ha coma entre un constituent dislocat (és a dir, tematitzat) a la dreta i la resta de l'oració: *No en parlarem mai més, d'això*; la coma és optativa quan el constituent està dislocat a l'esquerra i en general s'evita si té una estructura poc complexa: *D'això no en parlarem mai més.* (§ 33.3)
- Quan l'element dislocat és un nom (amb complements o sense), va precedit de la preposició *de* en la dislocació a la dreta però aquesta preposició és optativa en la dislocació a l'esquerra: *(De) melons en queden pocs; En queden pocs, de melons.* Amb els adjectius dislocats, la preposició és optativa sempre: *(De) llesta ho era molt; Ho era molt, (de) llesta.* (§ 33.3.2)
- Una de les maneres d'expressar èmfasi contrastiu és la focalització sintàctica, i l'element focalitzat se separa de la resta de l'oració per mitjà d'una coma: *A Badalona, volen anar a viure (i no a Montgat); La Marta, vindrà (i no l'Albert).* (§ 33.4.1.2)

Article indefinit

- L'article indefinit pot tenir el significat de 'uns quants', tot i que és un valor molt restringit: *Encara he de fer unes trucades; I si demanéssim unes ostres per a acompanyar el xampany?; Enretireu la taula uns pams més.* Amb aquest significat de 'alguns' o 'uns quants', també el trobem en oracions com *Fa uns dies que no veig el gat*, i per tant també en altres construccions paral·leles, com ara *fa uns mesos, fa uns anys...* (§ 16.3.2.2d)

Ús anafòric dels demostratius (§ 16.4.4)

- En la llengua escrita a vegades es troben demostratius amb el nom elidit: *Les òlibes cacen ratolins i el nombre d'aquests disminueix*. Construccions preferibles, que fan el text més lleuger:
 1. Quan és subjecte, elidir-lo: *No us parlaré dels meus records d'infant, ja que només tenen sentit per a mi* (en lloc de *...ja que aquests només tenen sentit per a mi*).
 2. Sempre que és possible, pronominalitzar el sintagma de què forma part: *Era la solució més adequada, però no hi van pensar* (en lloc de *...en aquesta*); *És un problema que ens preocupa, però no en vam parlar* (en lloc de *...d'aquest*).
 3. Amb un nom explícit: *Va parlar tant dels ratpenats que al final es va convertir en un d'aquests animals* (en lloc de *...d'aquests*).

[Valorant aquests usos com a «preferibles», la GIEC els situa en l'àmbit de les opcions estilístiques, però de fet són molt pertinents per a l'ensenyament de la redacció.]

Expressió de la possessió i la pertinença sense possessius (§ 16.5.3)

- En determinats contextos els possessius són prescindibles, mentre que en altres no poden aparèixer: tant podem dir *No sé on he deixat el meu abric*, amb possessiu, com *No sé on he deixat l'abric*, sense, però la primera opció només la faríem servir per oposar *el meu abric a un altre abric*. En altres casos diem *El nadó ha obert els ulls* i no pas *El nadó ha obert els seus ulls*.

Prescindim del possessiu quan el nom que designa l'element posseït expressa una relació inherent de pertinença. Aquests noms també s'anomenen noms de possessió inalienable. Són noms d'aquesta mena:

1. Les parts del cos, enteses en un sentit ampli: *cama, cap, cor, front, nas, dit*, però també *suor, sang, ànim, tarannà, caràcter, vida*, etc. El significat d'aquests noms implica necessàriament l'existència d'un posseïdor, ja que expressen una relació de part-tot: *El conill ha tret el cap* (*el cap* és la part del tot, *el conill*). Aquí no podríem dir *el seu cap*.
 2. Les parts d'entitats no animades. En una oració com *He llogat aquesta bicicleta, però veig que els frens no van bé*, no diem *els seus frens*, perquè entre el nom *frens* i el nom *bicicleta* s'estableix una relació de part-tot. També diem *El local tancarà les portes a les vuit* (i no pas *les seves portes*), perquè entre *portes* i *local* també hi ha una relació de part-tot. O *Ella duu la comptabilitat del restaurant i ell s'encarrega de la cuina* (i no *...de la seva cuina*).
 3. Els noms que designen objectes de l'esfera personal. Són els noms de les peces de roba (*camisa, abric*), els dels objectes, espais o màquines que fem servir (*ulleres, llit, habitació, cotxe*) i també els de les activitats habituals (*feina, vacances*): *Ja he trobat les ulleres*; *Encara no he endreçat l'habitació*. El possessiu establiria un contrast amb altres posseïdors: *Ja he trobat les meves ulleres, però les teves encara no*.
 4. Els noms de parentiu, que permeten prescindir del possessiu sobretot si l'altre membre de la relació ja està expressat a l'oració: *La Laura acompanya el (seu) marit al futbol*; *Què fa, la (teva) família?*
- El possessiu pot precedir un nom que designa una part del cos quan porta un complement que n'expressa una qualitat: *Vas estirar les teves cames daurades i ben tornejadades*; *Va acostar-me els seus llavis molsuts*.

Els pronoms forts/personals/tònics referits a entitats no humanes (§ 18.3.2)

- Els pronoms forts de tercera persona *ell, ella, ells i elles* tenen una certa resistència a ser usats per referir-se a entitats no humanes. Aquest ús és impossible quan el pronom fa de complement directe o indirecte i és força restringit quan fa altres funcions. Com a alternatives al pronom fort, en aquests casos hi ha les opcions següents:
 1. Elisió: *Vaig veure un mapa dels Pirineus i Ø em va semblar petit*.
 2. Un pronom feble: *Vaig veure un mapa dels Pirineus i el vaig comprar*.

3. Un sintagma nominal amb un demostratiu anafòric: *Un dia vaig veure un mapa dels Pirineus, però a la Júlia no li vaig parlar d'aquest mapa.*
 4. Un sintagma nominal definit amb un adjectiu que recuperi l'element anterior: *El secretari va presentar un llarg escrit a l'assemblea. En l'escrit esmentat donava compte de...*
 5. Un pronom relatiu: *El secretari va presentar un llarg escrit a l'assemblea, en el qual donava compte de...*
 6. Una expressió partitiva amb elisió: *Els camins que diem condueixen cada un Ø a indrets diferents.*
 7. Un possessiu: *Aquesta fàbrica té més beneficis que les altres: hi contribueix decisivament el personal / el seu personal.*
- No obstant això, l'ús d'un pronom fort amb antecedent no humà és possible en determinats casos, sobretot en registres formals o en llenguatge tècnic:
 1. En alternança amb *si*, quan és reflexiu, sovint reforçat amb *mateix*: *Un automòbil és un vehicle que es mou per ell/si mateix.*
 2. Afavorit per la presència d'elements focalitzadors com *sol* o *tot*: *Aquesta circumstància és, ella sola, decisiva en aquest cas; És una superfície que es troba tota ella continguda en una altra.*
 3. En el complement d'una construcció partitiva, introduït per la preposició *de*, alternant a vegades amb l'elisió: *Analitzarem diferents substàncies, la majoria d'elles / la majoria Ø col·loïdals.*
 4. En els complements que no poden ser substituïts per cap pronom feble: *Aquesta virtut és la que tens i per ella t'has fet mereixedor d'aquest benefici (o bé: ...i per aquesta / la dita virtut...).*
 5. Precedit de la preposició *entre*, cas en què també podem trobar *altres*: *Hem corregit els descuits del text, entre ells/altres, els ortogràfics.*
 6. Quan el possessiu no permet identificar amb claredat l'antecedent: *Definim veu com el so que es produeix a la laringe en vibrar les cordes vocals quan l'aire expel·lit pels pulmons s'obre pas a través d'elles.*
 7. Per atribuir un caràcter personalitzat a entitats no humanes, com ara als animals: *Li diem Tro, i pensa que és com una personeta: quan ell t'avisa, és que passa alguna cosa.*

El pronom de cortesia vostè(s)

- El pronom de cortesia *vostè(s)* quan fa de subjecte s'omet si no hi ha voluntat focalitzadora, contrastiva: *M'alegro que estiguin còmodes, senyores.* Quan el context el fa necessari, va anteposat al verb (*Vostè és aquí*) o dislocat, si l'oració és interrogativa (*Vostè anirà a votar? / Anirà a votar, vostè?*). La posició posposada al verb, usual en altres llengües, no és genuïna. No diem *Tinguin vostès en compte que demà és festiu* ni *Ha posat vostè benzina sense plom*, sinó *Tinguin en compte que demà és festiu* i *Ha posat benzina sense plom*. (§ 18.3.1a)

Pronoms febles: alteracions en les formes verbals

- És bastant generalitzada l'elisió de la *-r* final en els infinitius plans quan els segueix un pronom començat per consonant: *S'entesta a convence'l; Hem quedat per coneixe'ns*, en lloc de *convèncer-lo* i *conèixer-nos*, que són més formals. (§ 8.5.1)
- Les formes velaritzades de la segona persona del singular d'imperatiu (*digues, estigues, sàpigues, tingues, vulgues*) elideixen regularment la *-s* final, amb els canvis que això pot provocar en la forma dels pronoms: *Digue'm la veritat; Estigue't quiet; Sàpigue-ho d'una vegada!; Tingue-ho present; Vulgue'ns-ho acceptar* (en lloc de les solucions més formals *digues-me, estigues-te, sàpigues-ho, tingues-ho* i *vulgues-nos-ho*). (§ 8.5.1)

Els pronoms de datiu

- Al costat de *li*, el pronom *hi* també pot representar el complement indirecte en casos com: *A la festa major, les colles de joves hi/li donen molta importància; Dona-li/hi corda, al rellotge.* Altres verbs normalment seleccionen el pronom *li/els* encara que el complement indirecte sigui inanimat, com *proporcionar* o *concedir*: *Hem modernitzat la sala: aquest tipus de cadires li proporcionen tot un altre aire; Al llatí li concedien el dret a tenir*

gramàtica, però a les llengües populars no se'ls va concedir aquest dret fins més tard). I altres verbs, com *posar* i *dedicar*, admeten tots dos pronoms: *Posa-hi/li sal, a l'enciam*; *A la segona proposta no hi/li dedicarem tant de temps.* (§ 18.4.2.1)

- El pronom de datiu és l'estratègia preferida pel català a l'hora d'expressar la possessió inalienable (vegeu l'apartat «Expressió de la possessió i la pertinença sense possessius», pàg. 13): *Et bull la sang*; *Se li ha cremat la casa*; *Se'm casa la filla*. Si comparem *T'han analitzat la sang?* i *Han analitzat la teva sang i el resultat és tranquil·litzador*, veiem com a la segona oració *la sang* és tractada com un objecte autònom. (§ 18.4.2.2)

La duplicació amb el pronom de datiu de tercera persona (§ 18.4.2.3)

- La duplicació del pronom de datiu quan ja tenim el complement corresponent a l'oració, és molt freqüent en tots els registres en els casos següents, entre d'altres:
 1. Amb els verbs psicològics: *Aquest minuet li agradava molt a la meva professora de piano.*
 2. Amb els verbs que expressen necessitat o obligació: *Si no ho fas tu, li tocarà fer-ho a un altre.*
 3. I amb verbs com *acudir-se, passar o succeir*: *Aquestes coses només li passen al teu home.*
- També és molt freqüent amb els verbs amb dos complements regits: *El mestre (li) va preguntar la lliçó a la Sara*. Semblantment amb els verbs *deixar* i *fer* i els de percepció seguits d'infinitiu: *(Li) deixaran/faran triar un exercici a l'Esperança* o *(Li) havíem sentit dir això a l'àvia Filomena*. També la trobem en oracions que contenen un adjunt benefactiu: *(Els) haureu de recitar un poema als avis*; *(Li) va brodar unes estovalles a la núvia*. I amb predicats com *tenir por, tenir respecte, tenir mania* i altres que expressen estats mentals (*No (li) té camp mena de respecte a la sogra*). En tots aquests casos la duplicació s'evita en els registres formals.
- Quan el datiu és de possessió i la part posseïda és el complement directe, en els registres formals és preferible la variant sense duplicació: *La Fina (li) ha pessigat les galtes a l'Elvira*.
- Quan el complement indirecte conté el quantificador universal *tothom* o un d'indefinit com *ningú, algú* o *qualsevol*, habitualment va sense pronom: *Això agradarà a tothom*; *Això no agradarà a ningú*; *Això agradarà a qualsevol que hi estigui interessat*; *No he regalat mai un llibre a ningú*; *Si això ho regales a algú, segur que no ho vol*.

Els pronoms febles en funció d'atribut (§ 18.6.1)

- El pronom *ho* representa els diversos sintagmes que funcionen com a atribut (no locatiu) del verb *ser*: *Ara són rics, però no ho eren pas quan es van casar*; *Jo també ho soc, així*.
- El pronom *ho* és més habitual que els pronoms personals d'acusatiu per representar un sintagma nominal definit en una copulativa d'identificació (*Aquella dona ho era o no ho era, la teva veïna?*, més habitual que *Aquella dona l'era o no l'era, la teva veïna?*). (§ 18.6.1.1)
- Amb els atributs locatius d'origen i els de pertinença, el pronom *ho* alterna amb *en*: *Ell és d'Alcoi, però jo no ho/en soc*; *És de segon curs, però jo no ho/en soc pas*.
- En el cas del verb *estar*, el pronom més general és *ho* si l'atribut és adjectival (*Els pares estaven preocupats, però els fills ho estaven més*) i és *hi* si es tracta d'un sintagma preposicional o d'un adverbi (*Avui no hi estic, de broma*; *Aquest fragment no hi ha d'estar, en cursiva*; *Tu no hi estàs, així*). (§ 18.6.1.2)

El pronom *ho* (§ 18.6.2)

- El pronom *ho* no és necessari –i generalment se'n prescindeix– en les construccions en què hi ha el determinant *tal* seguit del relatiu *com*: *La reunió va resultar difícil, tal com ja sospitava el secretari*; *Tal com hem indicat, ara només falta signar el document*. El determinant *tal* es pot elidir: *La reunió va resultar difícil, com ja sospitava el secretari*.
- Trobem el pronom *ho* lexicalitzat en el predicat *fer-ho*, que pot representar un sintagma verbal format per un verb que expressa una acció i els seus complements, si en té: *Va dir que no menjaria gelat però al final ho va fer*; *Si tu parles amb la mestra, jo també ho faré*; *Avui he de regar les plantes, però encara no ho he fet*. [Per tant, *fer-ho* no pot substituir verbs que no expressen accions, a diferència del que passa en llengües com l'anglès: *Semblava que havia de ploure però al final no ho ha fet* és estranya.]

El pronom *en* representant d'un sintagma nominal indefinit (§ 18.6.3.1)

- Perquè el pronom *en* pugui representar un sintagma nominal indefinit complet, s'han de donar dos requisits:
 1. El sintagma nominal ha de fer de complement directe (*Adquiriran finques* → *N'adquiriran*) o de subjecte posposat d'una construcció inacusativa (vegeu quadre de definicions, pàg. 12) (*Passaran dos trens de càrrega* → *En passaran dos*); si no està posposat, no hi pot haver pronom (*Quatre pollets ja han sortit de l'ou* → *Quatre ja han sortit de l'ou*).
 2. El sintagma nominal ha de ser escarrit (vegeu quadre de definicions, pàg. 12) (*Passaran trens* → *En passaran*); si no ho és, l'especificador (numeral, quantitatiu o indefinit) no queda representat pel pronom i es manté en la posició postverbal que correspon al sintagma nominal (*Adquiriran tres finques* → *N'adquiriran tres*).

El pronom *en* en funció de complement del nom (§ 18.6.3.2)

- El pronom *en* pot representar un sintagma preposicional introduït per la preposició *de* que faci de complement de nom: *Jo també havia vist l'obra, però qui en recordava tots els detalls eres tu*. Entre el pronom *en* i el sintagma nominal que complementa hi ha una relació semàntica, a vegades abstracta, de part a tot (els detalls són part de l'obra, a l'exemple anterior). Això fa que a vegades *en* entri en concurrència amb els pronoms possessius i amb el pronom de datiu quan expressa possessió. Així, parlant de les traduccions fetes per un traductor, podem dir *En publicaran totes les traduccions*, *Publicaran totes les seves traduccions* i *Li publicaran totes les traduccions*. A més, el complement pot no estar representat a l'oració si queda prou clar pel context: *Vull llegir aquesta novel·la perquè he conegut l'autor* (al costat de ...*perquè n'he conegut l'autor*).
- L'ús del pronom *en*, però, no és possible en tots els contextos, ja que s'han de complir les condicions següents:
 1. El sintagma nominal que conté el complement del nom representat per *en* ha de fer la funció de complement directe (*Creus que ho va robar ell, però no en tens proves*), de subjecte posposat d'una construcció inacusativa (vegeu quadre de definicions, pàg. 12) (*No puc corregir les proves: me'n falten les dues primeres pàgines*), d'atribut nominal (*Ell et podria explicar el projecte perquè en va ser el promotor*) o de predicatiu (*Si t'interessa aquest centre excursionista, fes-te'n soci*).
 2. El pronom *en* no pot representar un complement del nom que formi part d'un sintagma que faci la funció de complement de règim (*He rebut el teu llibre, però no vaig poder venir a la presentació*). [La preposició bloqueja la possibilitat de pronominalitzar.]
 3. A les copulatives identificatives (subjecte i atribut són intercanviables), es pot pronominalitzar el complement del nom del sintagma nominal que està en posició postverbal però no el del que està en posició preverbal: *D'això la Quimeta n'és la culpable* o bé *D'això n'és la culpable la Quimeta*; però no *D'això la culpable n'és la Quimeta*.
 4. Passa una cosa semblant en algun cas de posposició del subjecte en les copulatives que no són identificatives: la pronominalització que trobem a *És una pel·lícula interessant, però n'és exagerat el llenguatge és forçada* (es pot dir: ...*però el seu llenguatge és exagerat, ...però és exagerada pel que fa al llenguatge, ...però té un llenguatge exagerat*). No diem tampoc *No perdi la targeta d'identificació mèdica: n'és necessària la presentació en visites successives*, sinó que diem *cal presentar-la* (o *li serà necessària*) *en visites successives*.
 5. A les interrogatives i les relatives, en què la posició postverbal del subjecte és deguda a l'anteposició de l'interrogatiu o el relatiu, el seu complement no es pot pronominalitzar: *I parlant de democràcia, sempre ens tornem a preguntar quin és el seu origen* (i no ... *quin n'és l'origen*); *El camaleó és notable pels canvis de color que pot experimentar la seva pell* (i no ... *que en pot experimentar la pell*).
 6. Verbs com *dir*, *explicar* o *saber* es poden construir amb un complement directe com *alguna cosa*, *moltes coses*, *quelcom* o *res*, i aquests elements poden portar al seu torn un complement amb *de* que es pronominalitza amb *en*: *Aviat us en podré dir/explicar alguna cosa*; *No en sé res*; *Encara no en sabem les causes*.
 7. El pronom *en* no pot representar el complement d'un complement del nom. En aquests casos se sol fer servir un possessiu o una altra construcció. En una oració com *És un mamífer del Terciari, però els experts encara no saben [els motius [de l'extinció [d'aquest mamífer]]]* podem recórrer a un possessiu (...*no saben els motius de la seva extinció*) o a una altra construcció (per exemple: ...*no saben per què es va extingir*).
 8. *Una pila de*, *un grapat de*, *el 60 % de...* són quantificadors nominals, com *molts de*; per tant, la condició ante-

rior no els afecta: *Si vols llegir novel·les negres, jo en tinc una pila d'exemplars; Era una empresa familiar i ell en controlava el 60 % de les accions.*

9. Sintagmes com *drets d'antena*, *botó de mostra*, *molí de vent* són expressions lexicalitzades que compten com una sola unitat lèxica. [En una oració com *D'aquest documental, aquell canal en tenia els drets d'antena*, el sintagma nominal introduït per *de* (*d'aquest documental*) no és un complement de *antena* sinó un segon complement de *drets*. Passa el mateix a *D'aquest examen caldrà revisar-ne els barems de puntuació*.]
10. El pronom *en* apareix predominantment quan el sistema nominal del qual forma part el complement del nom és indefinit: *D'aquesta pomada n'he trobat unes quantes mostres*. Quan el sintagma nominal és definit, el pronom *en* és optatiu, però entre el nom del sintagma nominal i el seu complement s'ha d'establir una relació semàntica de part-tot: *Vam anar a Tarragona a veure('n) el teatre romà; Vam entrar a l'ermita i (en) vam fotografiar l'absis*. A vegades, en aquests contextos, el pronom *en* pot ser substituït per un possessiu: per exemple, referint-nos a un fenomen podem dir *En demostrarem l'existència* o bé *Demostrarem la seva existència*.
11. En el cas dels sintagmes nominals humans és més habitual l'ús del possessiu: *Sempre ens quedarà el seu record ('d'algu')* i *Encara es conserven mapes seus ('d'algu')*.
12. No es representa amb *en* el complement de *temps* en contextos com *No tinc temps per a / de dinar*: diem *No tinc temps* i no pas *No en tinc temps*.

Casos particulars de l'ús del pronom *en* en funció de complement de règim o d'adjunt al predicat (§ 18.6.3.3)

- Hi ha verbs que poden construir el seu complement amb dues preposicions diferents, però, pel que fa a la pronominalització d'aquest complement, sol dominar una de les dues. Així, *ensenyar a/de llegir* i *aprendre a/de conduir* es pronominalitzen amb *en*: *Me'n va ensenyar l'àvia; No n'ha après mai*. En canvi, *entendre en/de botànica* o *tenir dret a/de demanar comptes* es pronominalitzen amb *hi*: *Poca gent hi entén com ell; No hi té cap dret*.
- Quan el complement de verbs com *parlar*, *debatre* o *tractar* va introduït per la preposició *sobre*, en general el complement no és representat per un pronom feble (*Hem parlat molt, sobre les eleccions*), però l'accepta per analogia amb les respectives construccions amb *de*, especialment en diàlegs: *–Oi que no ha parlat/tractat mai sobre les eleccions? –Sí que n'ha parlat/tractat, i més d'una vegada*.
- El complement introduït per *de* o *sobre* de verbs com *opinar*, *discutir* o *conversar* no sol aparèixer pronominalitzat: *Hem conversat llargament de/sobre la jubilació dona De/Sobre la jubilació hem conversat llargament*.
- Hi ha adjunts causals que admeten *en*, però que també poden no ser representats per cap pronom. Són adjunts que admeten més d'una preposició (en general, *de* i *per*): *Et felicito per aquests dos articles: et/te'n felicito de tot cor*. En altres casos similars són naturals tant *en* com *hi* i fins i tot la manca de pronom: *Avui ja no mor tanta gent de sida* (amb l'adjunt causal *de sida*) dona *Avui ja no hi/en mor tanta gent, de sida* o bé *Avui ja no mor tanta gent, de sida*. Altres vegades l'adjunt causal només accepta *en* o l'absència de pronom: *Si volem tirar endavant aquest projecte d'urbanització, ens cal saber quines terres (en) quedaran afectades*.

Usos lexicalitzats del pronom *en* (§ 18.6.3.4)

- Els verbs *dir-ne*, *fer-ne*, *sortir-se'n* i *estar-ne* només funcionen amb un sintagma introduït per *de* en posició perifèrica: *D'aquesta planta se'n diu roser gàl·lic* (no *Es diu roser gàl·lic d'aquesta planta*); *N'està molt, de la seva filla* (no *Està molt de la seva filla*).
- En determinades operacions aritmètiques s'usa *anar* amb el pronom *en* o els pronoms *n'hi*: *De tres a cinc en/n'hi van dos*.
- Els predicats *riure's*, *adonar-se*, *fotre's*, *alegrar-se* o *no tenir ni idea* funcionen col·loquialment amb el pronom *en* i el complement introduït per la preposició *de* que el pronom hauria de substituir: *No te'n riguis dels altres; No se'n adona del que li passa; No en tinc ni idea d'on han anat*. El verb *recordar-se* pren la forma *recordar-se'n* i *enrecordar-se'n* (amb el pronom repetit i prefixat al verb) en l'ús col·loquial espontani: *Prenia notes per enrecordar-se'n del que deien els advocats*. També existeixen formes col·loquials com *enriure-se'n*, *emburlar-se'n*, *enfúmer-se'n*, *empenedir-se* o *entornar-se*. Però només *endur-se* i *emportar-se* s'han fixat en tots els registres i pertanyen a la llengua general.

El pronom *hi* (§ 18.6.4)

- Els verbs de dicció del tipus *afegir*, *insistir* o *respondre* admeten un complement pronominalitzable en *hi*, però també s'usen sense aquest complement com a introductors del discurs directe (equivalents de *dir*): (*Hi*) *insisteixo: per ara no canviarem de plans; «Doncs no et preocupis», (hi) va afegir la Salut*. El pronom *hi* permet recalcar el que s'acaba de dir.
- Els adjunts de lloc admeten la pronominalització amb *hi* si són adjunts al predicat. No l'admeten, però, si són adjunts oracionals. Comparem les parelles d'oracions següents: *En aquella habitació, no dorm ningú: hi ha molt de soroll* (en el marc d'aquella habitació, no pot fer «l'acte» de dormir ningú) i *En aquella habitació no hi dorm ningú: t'hi pots quedar, si vols* (no hi ha ningú que dormi en aquella habitació); *Amb els bessons ja no jugo a futbol* (des que vaig tenir bessons ja no puc jugar a futbol) i *Amb els bessons ja no hi jugo a futbol* (ja no jugo a futbol amb els bessons –potser hi jugo amb algú altre–).
- Els adjunts al predicat pronominalitzables són els següents: de lloc (*No hi sopen gaire sovint, a ca l'àvia*), de manera (*Ara parla assenyadament, però abans no hi parlava*), de companyia (*Jo no hi puc viure, amb aquest xicot*) i instrumentals (*Amb aquestes tisores només hi tallem paper; Aquí no hi conduïm mai, sense casc*). Dels causals, només pronominalitzen els introduïts per *de*: *De tabaquisme (hi/en) mor més gent que no et penses*; de temporals, els que tenen un cert valor locatiu: *Hi sopen cada dia, a les nou; Abans de dinar / A aquesta hora hi quedem poques vegades*.
- Els complements introduïts per la preposició composta *per a* no solen ser representats per cap pronom: *Jo no serveixo per a aquesta feina, però tu encara serveixes menys*. (§ 13.5.4)

Usos lexicalitzats del pronom *hi* (§ 18.6.4.4)

- El pronom *hi* pot tenir un valor intransitivador (fa que un verb que habitualment porta complement directe, amb el pronom no en porti): *veure-hi, clissar-hi, sentir-hi, tocar-hi*. I també un valor impersonalitzador (fa que un verb que habitualment porta subjecte, amb el pronom no en porti): *posar-hi (A la portada d'aquest llibre no hi posa el nom de l'autor) i dir-hi (A la portada d'aquest llibre no hi diu el nom de l'autor; On hi diu enrera hi ha de dir enrere)*.

Combinació de pronoms (§ 8)

- En general, els pronoms s'agrupen entre ells i amb el verb formant el menor nombre de síl·labes possible: *No s'hi veu; Ja m'ho pensava; Porta'ns-ho*. Per la mateixa raó, en altres casos dos pronoms s'agrupen en una única síl·laba per mitjà d'una única vocal de suport *e*, amb independència que gràficament s'associï a un dels dos: *Vol donar-me'n tres; Te'ls donaré*.

Combinació d'altres pronoms amb *hi*

• *la hi / l'hi*

Les dues combinacions són acceptables, però en els registres formals és preferible mantenir la vocal: *La hi van donar*. (§ 8.4.2a)

• *li ho / l'hi*

Les dues combinacions són acceptables, però en els registres formals és més habitual *li ho*. (§ 8.4.3.3)

• *li'n / n'hi*

Les dues combinacions es poden utilitzar indistintament (*Jo li'n/n'hi puc donar lliçons, d'anar pel món; Volia més arròs i li'n/n'hi vaig posar dues cullerades*), tret d'alguna expressió lexicalitzada: *Tant se li'n dona*. (§ 8.4.3.3b)

• *els hi*

La combinació *els hi* (pronom datiu de tercera persona plural i pronom *hi*) en lloc de *els* seguit dels altres pronoms (*els el, els la, els ho...*) no és adequada en els registres formals. [Sí que ho és, doncs, en els registres informals de l'estàndard.] (§ 8.4.3.4)

Límits de la combinació d'altres pronoms amb *en* (§ 8.4.3.6b)

- La combinació d'altres pronoms amb el pronom *en* només és possible si *en* pronominalitza un complement o adjunt introduït per *de* amb el valor d'origen, i encara amb restriccions: el pronom *en* es pot combinar amb un

pronom de complement directe de primera o segona persona: *A mi no me'n trauran, del pis; No ens en poden excloure, de les llistes de damnificats; A tu no te'n trauran, del pis;* però no, en general, amb un pronom de complement directe de tercera persona. Així, *Traieu {el iogurt / la crema / els plàtans / les cireres} de la nevera* dona normalment *Traieu-lo/la/los/les* (sense referència pronominal a l'origen). Els verbs més freqüents en què trobem aquesta restricció són: *treure, allunyar, baixar, excloure, expulsar, extreure, obtenir, portar, pujar, tornar.*

- En canvi, altres verbs admeten la presència de *en* i un pronom d'acusatiu, com ara *desposseir, dissuadir, privar* o *separar*: *Les treballadores voldrien accedir als llocs de direcció, però les en priven les normes de l'empresa* (o *els ho priven*); *L'amada es trobava molt a prop de l'amant: només la'n separava una frescal bardissa* (o *només la separava* o *els separava*). Igualment, en un cas com ara *No podem evitar el tancament de la fàbrica, però cal que n'informem el tresorer*, podem tenir *...però cal que el n'informem* o bé *...però cal que l'informem*. També afavoreixen la presència de *en* les construccions amb *fer* o *considerar* i un adjectiu que regeixi un complement amb *de*: *Van optar per fer-la'n dipositària a ella* (o *per fer-la dipositària del document a ella* o, simplement, *per fer-la dipositària a ella*).

Límits de la combinació de *hi* o *en* amb *ho* (§ 8.4.3.7)

- Amb verbs de moviment com *anar, venir, tornar, arribar, baixar* o *pujar* hi pot haver l'expressió de l'indret de sortida i del d'arribada: *Ha vingut/anat [de Girona a Barcelona] en 40 minuts*. Els dos locatius funcionen com una unitat i, per tant, no es pot pronominalitzar cada locatiu amb un pronom, ni un dels dos si en la seqüència hi ha explícit l'altre. Només és possible *Ha vingut en 40 minuts* o bé *Hi ha vingut en 40 minuts*, en què el pronom *hi* representa tots dos locatius. [Amb el verb *anar* hi hauria sempre el pronom, però també representaria tots dos locatius: *Hi ha anat en 40 minuts.*]
- Com passa en general amb els pronoms de complement directe de tercera persona, el pronom *en* no es pot combinar amb *ho* en casos com el següent: *–Treu això del calaix. –Ara ho trec.*
- En combinació amb el pronom *ho*, el pronom *hi* amb valor locatiu o predicatiu se sol elidir: *Si ho he de dur al magatzem, ja ho duré demà; Si ho vols posar plantat, posa-ho; Diu que així és feliç, però jo no ho seria.* Però també podem tenir els dos pronoms (*ho*, amb la forma [I]): *Si ho he de dur al magatzem, ja l'hi duré demà; si ho vols posar plantat, posa-l'hi.*

Duplicació aparent del pronom *en* amb un relatiu (§ 27.7.3c)

- A les oracions que contenen una relativa amb el relatiu compost (*el qual*) precedit per la preposició *de* i, a més, el pronom feble *en* (*Ens van dur deu vehicles espatllats, dels quals només en vam poder arreglar tres*), el pronom *en* representa el nucli (i els complements) del sintagma nominal que conté el segon quantificador (*tres vehicles espatllats*) dins de l'oració de relatiu, i per tant no duplica el relatiu, que té com a antecedent el sintagma nominal amb quantificador de la principal (*deu vehicles espatllats*).

La coordinació oracional

- En la coordinació oracional, *ni* precedeix qualsevol dels elements de l'oració (excepte els perifèrics) i elimina la negació verbal *no* en el coordinat en què es col·loca: *Des de fa tres dies els del tercer pis no tenen llum, els del segon no tenen gas i nosaltres no tenim aigua; Des de fa tres dies els del tercer pis no tenen llum, els del segon no tenen gas ni nosaltres tenim aigua; Des de fa tres dies ni els del tercer pis tenen llum, ni els del segon tenen gas ni nosaltres tenim aigua.* [A la tercera oració, seria una ultracorrecció *Des de fa tres dies ni els del tercer pis no tenen llum, ni els del segon no tenen gas ni nosaltres no tenim aigua.*] (§ 25.4.2e)

La coordinació disjuntiva

- La coordinació disjuntiva inclusiva permet presentar els membres coordinats com a equivalents, com a sinònims: *Estudiarem l'epopeia o poesia èpica.* També s'anomena disjunció metalingüística (o alternativa metalingüística). Com es pot veure a l'exemple, l'equivalència s'estableix entre noms, no pas entre sintagmes nominals; per això, el segon element coordinat no porta determinant. (§ 25.4.3)

- Altres aspectes de la coordinació disjuntiva (§ 25.4.3):

Diem:	O bé:
Trigaré dues setmanes o tres	Trigaré dues o tres setmanes
Totes les escoles o la majoria	Totes o la majoria d' / de les escoles
Totes les escoles o moltes	Totes o moltes de les escoles
Conduir és tan difícil o més que escriure	Conduir és tant o més difícil que escriure
Tardaré un parell o tres de setmanes «malgrat que la preposició <i>de</i> que apareix en la construcció és la pròpia de <i>un parell</i> (<i>un parell de setmanes</i>) i no pas de <i>tres</i> (<i>tres setmanes</i>)»	Tardaré un parell de setmanes o tres

La concordança en el sintagma nominal amb constituents coordinats (§ 25.4.7)

- En la concordança en el sintagma nominal amb constituents coordinats, hi intervenen els factors següents:
 1. La distància entre el nom i els elements que hi concorden.
 2. La possibilitat d'interpretar els elements coordinats com una lexicalització o com una alternativa.
 3. El caràcter no marcat del masculí en l'oposició de gènere.
- Els especificadors (determinants, quantificadors i adjectius anteposats) es poden repetir per a cada nom coordinat: *la llengua i la literatura de postguerra; un fill o una filla de menys de tres anys; Cada autor ho interpreta segons les seves tendències, les seves preferències i els seus coneixements.* [En aquest cas, s'afavoreix una interpretació més separada dels elements coordinats.]
- Quan un especificador modifica dos o més noms, concorda en gènere i nombre amb el nom més pròxim (el primer): *la llengua i literatura de postguerra; un fill o filla de menys de tres anys; sense cap de les perturbacions ni sotrats que acompanyen els canvis.* [En aquest cas, s'afavoreix una interpretació més unitària dels elements coordinats.]
- Tenen diferent significat: *el germà i hereu de la Rosa* [una sola persona] i *el germà i l'hereu de la Rosa* [dues persones].
- Són construccions lexicalitzades: *la flor i nata, la paga i senyal, un anar i venir.*
- Hi ha doble opció en casos com els següents: l'Antic i el Nou Testament / l'Antic i el Nou Testaments; *l'una o l'altra proposta / l'una o l'altra propostes.*
- En els registres formals, els adjectius i els participis que van darrere de dos o més noms coordinats van en plural i concorden en gènere amb els nuclis: si són de gènere diferent, hi concorden en masculí: *el primer partit i el primer grup cultural investigats; una formació i una coalició modèliques; un partit i una coalició moderns.*
- El sentit d'unitat semàntica dels coordinats pot provocar que un adjectiu només concordi amb el nom més pròxim, encara que semànticament els afecti a tots: *una arrogància i un atreviment inusual o una arrogància i un atreviment inusuals.* [A la primera versió el sentit d'unitat semàntica s'afavoriria prescindint del segon especificador: *una arrogància i atreviment inusual.*]
- Quan els dos noms són plurals, la possible ambigüïtat es pot resoldre separant-los amb l'entonació o amb la puntuació: *Hi havia partits polítics i grups disconformes* o bé *Hi havia partits polítics, i grups disconformes.*
- Si un dels noms va entre parèntesis, normalment l'adjectiu o el participi concorda amb el de fora: *És un llibre (o almenys una traducció) paradigmàtic.*
- Quan el nucli nominal és plural i no coordinat, els complements poden referir-se al nom plural o bé a les entitats individuals que el plural inclou: *els arxius catedralicis i municipals* o bé *els arxius catedralici i municipal; les proves teòrica i pràctica de la versemblança d'aquesta afirmació; les llengües castellana, francesa i catalana.*
- Resulta forçat: *Convocaren els i les representants sindicals* (§ 25.4.1).

- La combinació *i/o* és una innovació recent, pròpia sobretot dels escrits formals o especialitzats: *Cal que revisin els informes l'arquitecte i/o l'encarregat d'obra*. En altres textos, és més natural una simple disjuntiva, que també pot incloure el significat copulatiu (*Si llegiu o veieu el drama* no exclou que es llegeixi i es vegi), o amb una disjuntiva de tres membres: *Cal que revisin els informes l'arquitecte, l'encarregat d'obra o tots dos*. (§ 25.4.2g)

La concordança entre el subjecte i el verb

- Quan el nucli del sintagma nominal que fa de subjecte és un nom col·lectiu en singular (*associació, colla, equip, exèrcit, família, gent, grup, jovent, matrimoni, mainada, parella, personal, professorat, públic, ramat...*), el subjecte concorda en nombre i persona amb el verb: *L'equip arriba a les set; L'exèrcit ha quedat aïllat; La família no hi assistirà; Aquí el personal és fix*. Però quan aquest nom es refereix a humans (especialment el nom *gent*), el verb pot estar en plural: *Què volen aquesta gent que truquen de matinada? És el que s'anomena concordança pel sentit (o ad sensum)*. Aquesta concordança es dona sobretot quan el verb no segueix immediatament el subjecte: *Quan aquella colla desfermada i eixelebrada finalment va/van arribar a la plaça...; La família, pel que he sentit a dir, no l'ajuda/l'ajuden gaire; La mainada –què voleu que us digui?– sempre estan contents*. Passa el mateix quan aquest subjecte està elidit: *De moment el jovent no diu res, però un dia o altre s'adonarà/s'adonaran del que passa; L'alcalde no va gosar enfrontar-se amb la multitud que cridava/cridaven*. (§ 13.5.1.3a)
- Hi ha noms col·lectius (*majoria*) i noms fraccionaris (*meitat, terç*) que poden aparèixer en construccions amb una interpretació partitiva, on aquests noms expressen la part i un sintagma preposicional amb la preposició *de*, el tot (*la majoria dels teus companys i la meitat dels comensals*). Quan aquestes construccions partitives ocupen la posició de subjecte, admeten doble concordança amb el verb, segons si s'interpreta com a nucli del subjecte el nom quantitatiu (*majoria, meitat*, etc.) o el nom en plural: *La majoria dels teus companys no hi estarà/estaran d'acord; La meitat dels comensals no va/van beure vi*. Passa el mateix quan la segona part de la construcció partitiva, el sintagma preposicional, queda sobreentesa: *La majoria no hi estarà/estaran d'acord; La meitat no va/van beure vi*. Però si l'oració conté un sintagma adjectival atribut o predicatiu, la concordança és en plural: *La majoria (dels estudiants) són manresans; La meitat (de les gerres) van arribar trencades*. (§ 13.5.1.3b)
- Passa el mateix en subjectes formats per expressions pseudopartitives del tipus *una dotzena de roses* o *una gran quantitat d'inscrits*, en què es fa referència a un únic conjunt d'elements (no són, per tant, partitives): *Una dotzena de roses blanques adornava/adornaven aquell racó de la sala; Una gran quantitat d'inscrits no es va/van presentar.»* (§ 13.5.1.3b)

La preposició *per a* (§ 19.3.5.4)

- Sota la noció general de **destinació**, la preposició *per a* expressa, bàsicament, les nocions següents:
 1. Persona o cosa destinatària: *Fa uns peücs per al nadó; Hem arreplegat diners per a la constitució d'un centre cívic; N'hem fet una edició més econòmica per a aquí i una de més luxosa per a la resta del país; He comprat un penja-robes per a darrere la porta; Tinc unes ulleres per a lluny i unes per a prop*. [Si seguïem la proposta Coromines-Solà, quan la preposició no precedia un sintagma nominal fins ara escrivíem *per*.]
 2. Profit o utilitat que pot tenir una cosa: *Aquest líquid va molt bé per a les taques; No és bo per a res*.
 3. Orientació o intenció d'una acció (també és possible *per*): *Estudia per (a) metge*.
 4. Destinació espacial. És un ús poc habitual, en què el sintagma introduït per la preposició *per a* fa de complement de noms com ara *tren, avió, vol, bitllet* o *passatge*: *A les tres surt el tren per a / de / que va a València*. Quan la destinació espacial és el complement d'un verb, s'usen altres preposicions: *Aquest tren va a / cap a València*.
 5. També la trobem davant de certs adverbis quantitatius (els dos exemples corresponen a construccions lexicalitzades, que també admeten *per*): *No n'hi ha per (a) tant; Ja no dono per (a) gaire més*.
- A les oracions passives podem trobar el contrast entre els usos anteriors i algun dels que té la preposició *per*, com ara el d'agent: *Aquests productes són fabricats per una empresa petita per a la gran indústria*.
- En altres casos, triem una preposició o l'altra segons que vulguem posar l'èmfasi en la noció de destinació o en la de causa: *L'Olga pren pastilles per (a) la tos*.

- El mateix passa amb els complements de noms com ara *acord*, *declaració*, *crida* o *proposta*: *Acord per (a) la reforma del reglament*; *Conferència de premsa per (a) la presentació de la nova junta directiva*; *Converses per (a) la pau a Colòmbia*; *Declaració per (a) una política de protecció de la infància* [en els dos últims exemples la preposició *per* també es pot interpretar amb el significat de 'a favor de'].
- Amb un **valor temporal** la preposició *per a* designa el límit o moment posterior en què una cosa té validesa o s'ha de concretar. La preposició pot precedir qualsevol expressió temporal:
 1. Un adverbi: *He d'escriure un guió per a avui mateix / demà / ara mateix*. [Si seguïem la proposta Coromines-Solà, en aquests casos fins ara escrivíem *per*.] Amb l'adverbi *sempre* s'usa preferentment *per*, sobretot quan s'emfatitza la durada, però també és acceptable *per a*: *Oblida-te'n per (a) sempre més*.
 2. Una preposició o una locució preposicional: *He d'escriure un guió per a abans de Nadal / d'aquí (a) una hora*. [Si seguïem la proposta Coromines-Solà, en aquests casos fins ara escrivíem *per*.]
 3. Un sintagma nominal: *He d'escriure un guió per a dijous que ve / la setmana que ve / Nadal*.
 4. Una subordinada temporal: *He d'escriure un guió per a quan pugui / havent dinat*. [Si seguïem la proposta Coromines-Solà, en aquests casos fins ara escrivíem *per*.]
- Aquests valors contrasten amb altres en què no es designa un límit temporal posterior, sinó que es marca com a límit el moment present (*Per ara/avui ja en tenim prou*) o es parla d'un moment puntual (*Per Nadal sempre van al poble*).
- Amb complements nominals la preposició *per a* també pot indicar en registres formals l'àmbit en què una característica és quantificada respecte a unes determinades expectatives. L'oració en aquests casos conté quantificadors implícits o explícits (*molt*, *massa*, *gaire...*), adjectius com (*in*)suficient o el verb *bastar*: *L'escola és molt lluny per als meus fills*; *Per a la correcció d'exàmens, tres dies no són suficients / basten*.
- El significat del sintagma introduït per *per a* és similar a l'anterior en oracions amb els adjectius *fàcil*, *difícil*, *plàcid*, *dur*, *car* o *barat*, i amb adjectius acabats en *-ble* o *-or*: *Aquestes instruccions són fàcils de seguir per a la majoria de viatgers*; *Es tractava d'una solució cara per als municipis*; *La segona proposta no sembla assumible per a l'oposició*; *Hi ha maneres de dir més entenedores per al públic en general*.
- La preposició *per a* també introdueix sintagmes nominals que expressen l'**opinió** o el **punt de vista**, però *per* també és acceptable: *Per (a) la directora de l'escola, la implicació de les famílies és fonamental*; *Aquesta és una bona conclusió, per (a) nosaltres*; *Per (a) mi que van molt equivocats*.
- El quadre 19.4 de la GIEC resumeix d'una manera molt clara els usos de les preposicions *per i per a* en tots els contextos sintàctics d'aquest apartat.

Les preposicions *per i per a* davant d'infinitiu (§ 29.3.3)

- Per a l'ús de les preposicions *per i per a* davant d'un **infinitiu final**, la GIEC estableix un criteri polimòrfic, és a dir, dona tres opcions diferents:
 1. El que podem anomenar *criteri tradicional*. [La gramàtica no l'anomena de cap manera, només diu «hi ha la tradició...», «s'ha tendit a...». Coincideix amb la norma que va establir Pompeu Fabra, però, com a obra normativa autosuficient que és, la GIEC no l'anomena. L'explicació és lleugerament diferent, més clara.] Aquest criteri es justifica així: «La distinció entre *per i per a* davant d'infinitiu és un recurs de què disposa la llengua per a diferenciar les construccions finals que tenen un caràcter agentiu i s'aproximen a les causals de la resta de construccions finals. A més, permet evitar en la llengua general les diferències existents entre parlars.»
 - a. Preposició *per* davant d'una subordinada d'infinitiu final que apareix en un context agentiu [és a dir, en què l'oració principal o el sintagma nominal de què depèn l'infinitiu expressa una acció]. Aquesta subordinada expressa tant el propòsit que es vol aconseguir com el motiu pel qual es fa una cosa: *Hi han acudit molts curiosos per saber què passava*; *La telefonada del pare per ajudar-lo a traslladar els mobles...*
 - b. Preposició *per a* quan la construcció final no depèn d'un predicat d'acció, sinó de predicats amb verbs que expressen un estat (*Fan falta voluntaris per a distribuir les cartes*) o de noms que no són d'acció (*No trobo les eines per a reparar la porta*) o d'adjectius (*És una proposta necessària per a aconseguir el que volem*).

- c. Preposició *per a* quan el verb de la principal és d'acció si l'oració és «passiva o impersonal»: *Els reglaments s'aproven per a complir-los* (en canvi, *Els diputats han aprovat el reglament per complir-lo*, d'acord amb (a)).
 - d. Preposició *per a* si la subordinada d'infinitiu expressa l'ús o la destinació que es dona a una cosa, encara que el verb sigui d'acció: *Emprarem / He utilitzat / Hem habilitat / Farem servir tots els recursos disponibles per a resoldre el problema*.
 - e. Preposició *per a* si el subjecte implícit de l'infinitiu no coincideix amb el de l'oració principal: *L'encarregada va enviar el mosso al magatzem per a tancar el llum*.
2. Ús exclusiu de la preposició *per a* davant d'un infinitiu final, «d'acord amb els parlars que diferencien les dues preposicions» (valencià, tortosí i la Franja). És a dir, *per a* en tots els exemples anteriors. [La GIEC no diu que s'hagi de ser parlant d'una de les varietats, o parlars, que fan la distinció; només diu que aquest criteri es basa en l'ús d'aquestes varietats.]
 3. Ús exclusiu de la preposició *per* davant d'un infinitiu final, «d'acord amb els parlars que sols usen aquesta preposició» (els orientals i part del nord-occidental). És a dir, *per* en tots els exemples anteriors. [La GIEC no diu que s'hagi de ser parlant d'una de les varietats, o parlars, que no fan la distinció; només diu que aquest criteri es basa en l'ús d'aquestes varietats. Aquest criteri conserva el de la proposta Coromines-Solà en relació amb els infinitius.]

La preposició *a* davant del complement directe (§ 19.3.2)

- Com a norma general, el complement directe se situa immediatament després del verb i no va precedit de cap preposició. Tanmateix, hi ha una sèrie de casos en què el complement directe apareix o pot aparèixer precedit de la preposició *a*. Hi intervenen els factors següents:
 1. La categoria del complement directe.
 2. La posició del subjecte i del complement directe.
 3. El caràcter animat o inanimat de l'un i de l'altre.
- «Si, per oposició al subjecte, el complement directe prototípic és un sintagma nominal sovint inanimat que ocupa una posició postverbal, els casos que s'allunyin d'aquesta situació prototípica afavoriran l'ús de la preposició.»

Novetats:

- La preposició és optativa amb els quantificadors pronominals referits a persones *tothom, cada u, cadascú, qualsevol, ningú, algú, etc.*: *D'un temps ençà critica (a) tothom*. Però quan el quantificador no té un referent concret (interpretació inespecífica), no porta preposició: «*Ben segur que deus conèixer algú que et pugui ajudar*».
- «Certs quantificadors quantitatius (*molts, pocs, bastants, etc.*) i indefinits (*uns quants, uns, uns altres, etc.*) en plural o algunes expressions quantificades del tipus *més d'un* o *més de quatre* poden adquirir un comportament pronominal.» Exemples: *Això afectarà a molts / a pocs / a bastants / a uns quants*. Aquesta construcció se sol trobar en verbs amb un sentit causatiu (el subjecte és la causa del que predica el verb: *arruïnar, enfonsar, enlairar, afectar* 'produir una alteració'; *sorprendre, disgustar, irritar, escandalitzar, impressionar, perdre* 'causar la pèrdua', *afectar* 'causar impressió'), sobretot quan el subjecte està format per una oració subordinada o un sintagma nominal no animat: *Proposar-ho en aquests termes escandalitzarà a uns i desil·lusionarà a uns altres*.
- Quan el complement directe no ocupa la posició immediatament postverbal pròpia de l'ordre oracional bàsic, sol anar precedit de preposició, sobretot si es pot confondre amb el subjecte:
 1. Els interrogatius *qui, quin* i *quants* poden anar precedits de la preposició, sobretot si hi possibilitat de confusió entre el subjecte i el complement directe. *A qui estima la mare? A quin jugador triarà en Miquel però Quins jugadors heu triat per al partit de demà? A quants jugadors triaran la Cèlia i el Pau? però Quants jugadors heu triat per al partit de demà?*
 2. Es dona la mateixa situació amb els exclamatius referits a éssers animats: *Mireu a qui fotografia la Cristina!*

3. El relatiu *qui*:
 - a. A les relatives no restrictives porta la preposició: *Hem parlat amb en Pau, a qui resulta que coneixeu tots en aquest poble.*
 - b. A les relatives restrictives podem tenir *a qui* quan l'antecedent és animat, sobretot si hi ha possibilitat d'ambigüitat: *Coneixes la persona a qui ha contractat l'Anna?*
 - c. Trobem *a qui* amb verbs amb sentit causatiu (el subjecte és la causa del que es predica), especialment amb els psicològics (com ara *sorprendre, disgustar, irritar, escandalitzar, impressionar, perdre* 'causar la perdició', *afectar* 'causar impressió'), encara que no hi hagi possibilitat d'ambigüitat: *He rebut el suport dels companys a qui ha disgustat la notícia del meu acomiadament.*
 - d. Pot portar la preposició si la relativa fa referència a una persona concreta: *Has de trobar (a) qui et va comprar el cotxe però Has de trobar qui et compri el cotxe.*
4. El relatiu *el qual* pot anar precedit de la preposició *a*, sobretot per evitar l'ambigüitat amb el subjecte: *Van jutjar els enemics, als quals havien vençut.*
5. El complement directe humà o animat porta la preposició *a* quan està dislocat (tematitzat) a l'esquerra o a la dreta de l'oració. La preposició és obligatòria quan el verb és causatiu (com ara *arruïnar, enfonsar, enlairar, afectar* 'produir una alteració'; *sorprendre, disgustar, irritar, escandalitzar, impressionar, perdre* 'causar la perdició', *afectar* 'causar impressió'): *A molts escriptors això els irrita; Aquestes cabòries no els afecten, als altres mortals.* En altres casos, la preposició permet desfer l'ambigüitat amb el subjecte: *A les teves germanes les duren en cotxe; Ja els han avisat, a tots els participants.* Si no hi ha ambigüitat, en general es prescindeix de la preposició: *Les teves germanes, nosaltres les duren en cotxe; Avisa-la tu, la Magdalena.*
- Quan un complement que porta la preposició està en una construcció paral·lela amb un altre (en una coordinada o una comparativa, per exemple), aquest altre també admet la preposició: *T'han convidat a tu i als teus fills.* Per la mateixa raó, també l'admet a les respostes (*–A qui visitarà? –A la Mila*).

L'elisió de preposicions en subordinades finites (§ 26.4.1)

- La GIEC anomena *elisió* de preposicions en subordinades finites (és a dir, amb verb conjugat) el que fins ara les gramàtiques solien anomenar caiguda de preposició davant de la conjunció *que* (*Recorda't Ø que has d'anar al banc*). I distingeix entre les preposicions *de* (la més freqüent), *en* i *amb*, en què considera que l'elisió de la preposició és normal, i la preposició *a*, en què considera que el contacte és habitual i l'elisió, forçada.
- El criteri per als registres formals és, com fins ara, l'elisió de la preposició (les tres primeres) o bé una solució alternativa (sobretot per a la preposició *a*). I les solucions alternatives proposades són les següents:
 1. Intercalar un sintagma nominal entre la preposició i la conjunció: *Es basa en la idea / l'argument / el fet que els periodistes no hi van ser convidats.* [El sintagma nominal no ha de ser necessàriament *el fet*, sobretot quan el referent no és una acció.]
 2. Intercalar-hi una subordinada d'infinitiu: *Els conductors del transport escolar han contribuït a intentar / fer que els nens no s'esverin* (en lloc de «...han contribuït que els nens...»).
 3. Substituir la subordinada substantiva per una subordinada d'infinitiu o final: *No renunciem al dret a poder triar les vacances* (en lloc de «No renunciem que puguem...»); *L'escrit és una crida perquè la gent s'organitzi* (en lloc de «...una crida que la gent...»).
 4. Substituir la subordinada substantiva per un sintagma nominal: *La propagació del foc va ser deguda al vent que feia* (en lloc de *...(a) que feia vent*).
- En els registres informals i en estils pròxims a la parla espontània, el contacte entre la preposició i la conjunció que es considera «habitual» i, per tant, acceptable.

L'alternança de preposicions davant d'infinitiu (§ 26.5.2)

- Els verbs o altres categories que tenen de complement o adjunt un sintagma nominal introduït amb *a* o *de* mantenen aquestes preposicions quan es tracta d'una subordinada d'infinitiu: *Parlaven d'inscriure's en un*

partit polític; Accediren a considerar la seva petició. En canvi, les preposicions *en* i *amb* alternen amb *a* o *de* (sovint amb qualsevol de les dues) quan introdueixen una subordinada en infinitiu: *Insisteix a (o en) parlar dels temes de sempre; Comptava a (o de, amb) fer això.*

- El canvi és la solució preferible en els registres formals, però el manteniment de *en* i *amb* també hi és acceptable. Aquest és un dels canvis més remarcables que ha introduït la nova gramàtica normativa en relació amb l'anterior.
- La preposició *amb* es manté en predicats simètrics del tipus *tenir relació* i *tenir a veure*: *Haver fet un curs de cuina no té relació amb ser bon cuiner; Haver fet un curs de cuina no té res a veure amb ser bon cuiner.* I també en els predicats *haver-n'hi prou*, *tenir-ne prou*, *bastar o fer* (en el sentit de 'ser suficient a algú'), que també poden portar *de*.

La negació: «mai no ve» o «no ve mai»? (§ 35.4.1.2)

- Els quantificadors negatius (*ningú*, *mai*, *enlloc*, *gens*, *cap*, *res*) aporten informació nova, no compartida per l'emissor i el receptor, i per això solen aparèixer en posició postverbal i van precedits de *no*: *No m'ha dit res ningú; No ve mai; No han anat enlloc; No estava gens contenta; A l'examen no s'hi va presentar cap dels teus amics.*
- Quan van davant del verb, tant es pot mantenir com elidir l'adverbi *no*. Mantenir-lo és la solució més habitual en els registres formals: *Ningú (no) podrà afirmar el contrari; Cap dels teus amics (no) es va presentar a l'examen; Res del que pugueu dir (no) ens farà canviar d'opinió.*
- L'anteposició de *gens* o *mai* és poc freqüent, precisament perquè molt sovint aporten informació nova, com ja s'ha dit. Una oració com *No ve mai*, doncs, és més habitual que *Mai no ve*.
- Amb independència de la posició que ocupin els quantificadors negatius, l'adverbi *no* queda exclòs si hi ha un altre element que atorga el valor negatiu a l'oració; concretament, la preposició *sense* i la conjunció *ni*: *Fes-ho sense que se n'assabenti ningú i Fes-ho sense que ningú se n'assabenti; Ni ella ho sabia ni la va avisar ningú i Ni ella ho sabia ni ningú la va avisar.*

Els verbs *ser* i *estar* en atributs no locatius (§ 22.3.1)

- S'usa *estar* amb els participis que expressen un estat que resulta d'un canvi o procés, com *acostumat*, *afligit*, *amagat*, *amoinat*, *col·locat*, *curat*, *enamorat*, *inclinat*, *situat* o *tancat* (*Estic acostumada al fred; El quadre ja no està inclinat*).
- També s'usa *estar* quan l'atribut és un sintagma preposicional que expressa un estat o una situació que és fruit d'un canvi o procés: *estar a punt*, *estar a l'abast*, *estar en joc*, *estar de moda*, *estar de vacances* o *estar a la venda*, *per* + infinitiu (*L'espectacle està a punt de començar; Aquests llibres estan a l'abast de tothom; L'Anna ja està de vacances*). En alguns casos també es pot usar *haver-hi*: *El que hi ha / està en joc és la democràcia; Encara hi ha els llits per fer / Els llits encara estan per fer.*

Amb subjectes animats:

- *Estar* amb adjectius que designen un estat: *ample* 'no apinyat, còmode', *bo* 'sa', *immòbil*, *mort* 'aclaparant, fatigat' (*En aquesta taula estarem més amples; La Mireia està morta de son*).
- *Ser* o *estar*, segons que s'expressi una propietat inherent o un estat: *La Magdalena és/està animada/nerviosa/prima*.
- Amb els adjectius *solter*, *casat*, *jubilat*, *calb*, *cec*, *sord*, *coix*, *viu* o *mort*, és tradicional l'ús del verb *ser*, però el verb *estar* actualment s'usa molt àmpliament sense cap diferència semàntica: *L'Albert és/està solter; La Maria és/està cega*. Per expressar l'estat civil o laboral és preferible no apartar-se de l'ús tradicional, però *casat* va habitualment amb *estar* quan porta un complement comitatiu [tradicionalment anomenat *de companyia*]: *Estic casada amb un escriptor suec*.

Amb subjectes inanimats:

- Hi ha oposició entre la interpretació de propietat inherent (amb *ser*) i la de propietat contingent (amb *estar*): *Aquesta bombeta és fluixa* ('és de poca potència', propietat inherent) i *Aquesta bombeta està fluixa* ('està mal enroscada', propietat contingent); *Aquell indret és molt solitari* ('no hi viu ningú', propietat inherent) i *Aquell indret està molt solitari* ('està momentàniament abandonat', propietat contingent).

- Fora dels casos anteriors, actualment s'usa *ser* o *estar* segons els parlars, sense diferència semàntica, amb adjectius que es poden interpretar com a merament descriptius (amb *ser*) o bé com a resultat d'un procés de canvi (amb *estar*): *brut, buit, calent, clar, cru, dur, eixut, espès, flonjo, fosc, fred, humit, madur, moll, net, pla, ple, ras, relliscós, roent, salat, sec, tendre, tèrbol* (*El cafè és fred* (simple descripció) o *El cafè està fred* ('s'ha refredat' o 'el trobo fred'). En aquests contextos l'ús del verb *ser* és la solució més tradicional i el de *estar*, la més recent.
- Amb els participis s'usa generalment *estar*, però en diferents parlars encara és vigent la construcció amb *ser*: *acabat, amagat, escrit, estès, mullat, obert, tancat, ocupat, trencat* (*La matrícula ja és/està oberta; Aquest pollastre és/està criat a casa; Aquí el verb raure és/està mal usat*).

Les oracions copulatives locatives (§ 22.3.2)

- El verb *ser* és el que s'usa amb sintagmes de localització espacial o temporal quan no es vol introduir cap matís a la localització: *A les onze encara érem al teatre; [En un plànol] Sou aquí; La inauguració de l'exposició és a les sis; Quin dia som?; Som (a) dilluns* (o *És dilluns*).
- Els verbs *ser* i *haver-hi* són complementaris: *La Maria Dolors és allà / Allà hi ha la Maria Dolors; Les sabates eren a l'armari / A l'armari hi havia les sabates*.
- El verb *estar(-se)* afegeix a la simple localització un matís de duració, permanència, fixació o resultat: *Diumenge vam visitar Vinaròs i Benicarló, però només (ens) vam poder estar un parell d'hores a cada poble; Els quadres van estar al museu fins que els hereus els van reclamar; Manlleu està (situat) a 461 metres d'altitud; Si no trobes els mitjons, mira que no estiguin amb la roba d'hivern*.
- En altres casos [amb el valor de 'treballar', 'trigar' i similars], el valor de duració és ben explícit i, per tant, s'usa *estar*: *La Sònia està al comitè esportiu, i jo, a la comissió de pares; En Bartomeu està d'encarregat a can Mates; Ahir per anar de Tarragona a Reus hi vaig estar una hora*.
- El verb *estar(-se)* també significa 'residir, viure' i el pronom reforça el matís de 'fer estada, allotjar-se': *La família Puig s'estava al carrer Balmes, 76; Passat l'estiu ens estarem uns mesos fora*.
- Amb les localitzacions figurades s'usa *estar*: *Sovint les divergències no estan en el contingut sinó en la forma ('consistir')*; *Això no està a les meves mans; Les accions estan a 20 euros; Estem en un atzucac*.

ANNEX 1

Principals locucions prepositives, conjuncions, locucions conjuntives, connectors i similars acceptats

a base de

«Segons el cas, el mitjà o l'instrument es poden presentar des de la idea de la insistència o l'abundància (*a còpia de, a força de*) o incidint en el seu caràcter fonamental o bàsic (*a base de*) o en el cost que representen (*a costa de*): *L'educació s'hauria de fer a base d'incitar el descobriment de plaers distints dels que proporciona un fals concepte de la utilitat*» (§ 19.9.3.5c) [No surt al DIEC2; sí al GDLC.]

a començaments de (→ a mitjans de)

a finals de (→ a mitjans de)

a mitjans de

- «Per semblança amb les expressions pròximes *a començaments de* i *a finals de*, la locució *a mitjan* ha desenvolupat la possibilitat d'usar-se en plural, seguida de *de* i amb el sintagma nominal amb determinant (*a mitjans del segle XIX*; § 31.2.3c [també *a principis*]), i sense determinant amb els noms dels mesos (*a mitjans d'abril*).» (§ 19.9.3.2b)

a principis de (→ a mitjans de)

al respecte

«Les locucions *respecte a* i *respecte de* no prescindeixen de la preposició d'enllaç tret que la locució no tingui completament explícit, cas en què s'usa *al respecte*: *Els hem parlat del valor de les enquestes i els hem donat bibliografia al respecte* ('respecte de les enquestes')». (§ 19.9.3.5i)

amb relació a, en relació amb

«Existeixen les locucions sinònimes *en relació amb* i *amb relació a* (*Ha estat prudent amb relació a les teves afirmacions*)» (§ 19.3.3.2)

«Serveixen per a delimitar el tema sobre el qual es parla els adjunts introduïts per locucions com [...] *amb relació a* (o *en relació amb*)» (§ 19.9.3.5i)

d'aquí (a)

«trobem la correlació *de... a* en la construcció temporal *d'aquí a* (o *d'ací a*), que permet calcular el moment en què tindrà lloc una situació. En aquesta construcció és habitual la supressió de la preposició *a*, tot i que se sol mantenir en els registres formals: *Tornarem d'aquí a un mes*». (§ 19.3.4.3b)

de cara a

Amb valor final, a partir de la idea de direcció o orientació: *Té molt de sentit utilitzar les variacions simètriques dels individus de cara a l'elecció de parella.* (§ 19.9.3.4d) [Ja surt al DIEC2 i al GDLC.]

degut a

«L'ús més freqüent en masculí singular ha acabat convertint-lo en una locució causal que selecciona un sintagma nominal (*S'ha hagut de suspendre el partit degut a les inundacions*) o una oració encapçalada per *el fet* (*Degut al fet que no hi havia aigua a les dutxes, hem deixat la competició per a la setmana entrant.*)» (§ 19.9.3.3c) [Si es diu «una oració encapçalada per *el fet*», això sembla voler dir que *degut que* no és una estructura normal, com es fa més explícit en el fragment d'aquí sota.]

«El participi *degut* també pot introduir una construcció causal seguit de la preposició *a* i d'un complement. En aquest cas, però, la construcció només s'usa amb naturalitat amb sintagmes nominals i amb subordinades substantives precedides de *el fet*». (§ 29.2.5d)

donat que

«Tradicionalment, també s'han considerat locucions conjuntives certes formes de participi seguides de la conjunció *que* introductora d'una subordinada substantiva, com *vist que*, *atès que*, *donat que*, *tret que*, *llevat que* (§ 32.2.1): *Vist que no hi ha ningú, haurem de tornar un altre dia*; *Ho faré, posat que tothom hi estigui d'acord.* (§ 25.2.2h)

en relació amb, amb relació a → amb relació a, en relació amb

ja que

Les conjuncions *perquè* i *ja que* no sempre són intercanviables. (§ 29.2.3.3d)

no obstant

«La construcció *no obstant* s'usa com a connector parentètic, sovint amb el pronom *això* anteposat o posposat, que és la solució més habitual en els registres formals (§ 25.3.3c): *Els exàmens dels diferents grups han de ser simultanis.* {*Això no obstant / No obstant això / No obstant*}, *es pot fer alguna excepció si cal.*» (§ 30.3.3g)

Al § 25.3.3 es poden consultar diversos quadres formats per llistes de connectors amb diferents valors pragmàtics.

ANNEX 2.

Sense canvis (no acceptats)

- *a mida que* → *a mesura que*
- *a nivell de* → altres construccions més precises
- *arrel de* → *arrel de*
- *doncs causal* → *perquè* i altres
- *en base a* → *basant-se en, a partir de* i altres
- *en quant a* → *quant a, pel que fa a* i altres
- *en tant que* (amb el significat de 'com a'; sí amb el significat de 'en la mesura que': *Si és possible, en tant que depengui de vosaltres, viviu en pau amb tothom.* (§ 25.2.2d)
- *entorn* → *entorn de*
- *olor a* → *olor de*
- *posat que* (amb valor causal; sí que té valor condicional)
- *tal i com* → *tal com*

Estem a la teva disposició

CATALUNYA

Barcelona

C/ Ciències, 73

(Districte econòmic plaça d'Europa)

08908 L'Hospitalet de Llobregat

Tel.: 93 230 36 00

Girona

Tel.: 972 40 17 33

Lleida

Tel.: 973 21 27 50

Tarragona

Tel.: 977 33 34 40

E-mail: profescat@santillana.com

